

مقاله پژوهشی

نقش فرهنگ طایفه‌ای در مشارکت سیاسی و مدیریت محلی (نمونه پژوهی: روستای گچگران از توابع بخش مرکزی شهرستان ممسنی)

هادی اعظمی^۱، سید محمد حسین حسینی^{۲*} و وحید صادقی^۳

تاریخ دریافت: ۲۰ شهریور ۱۴۰۰ تاریخ پذیرش: ۲۶ آذر ۱۴۰۰

چکیده

شهرستان ممسنی در گذرگاه تاریخ دستخوش تحولات سیاسی و اداری شگرفی بوده است. این تحولات در یک بستر ایلی و مبتنی بر شاخص‌های فرهنگ عشیره‌ای به وقوع پیوسته است. در این میان، سکونتگاه گچگران به عنوان کوچک‌ترین واحد سازمانی و مدیریت محلی فضای شهرستان ممسنی، پایگاه اکولوژیکی گروه‌های انسانی محسوب می‌شود. با توجه به کنش‌گری سیاسی این سکونتگاه در بستر ساختار ایلی - عشیره‌ای ممسنی، بنیان پژوهش کنونی بر این سؤال استوار است که فرهنگ طایفه‌ای چه نقشی در مشارکت سیاسی و مدیریت محلی روستای گچگران از توابع بخش مرکزی شهرستان ممسنی دارد؟ در بیان فرضیه تحقیق به نظر می‌رسد فرهنگ طایفه‌ای در نهادینه‌سازی الگوی رفتاری خویشاوندی و هیجانی در مشارکت سیاسی و مدیریت محلی روستای گچگران نقش دارد. روش پژوهش ماهیتی توصیفی - تحلیلی دارد. فرهنگ طایفه‌ای به مثابه متغیر مستقل بوده و مشارکت سیاسی و مدیریت محلی به مثابه متغیرهای وابسته هستند. از جمله شاخص‌های متغیر مستقل (فرهنگ طایفه‌ای) عبارتند از: عواطف محلی - طایفه‌ای، وفاداری مکانی - زیستگاهی، خویشاوندگرایی، خواست‌های محدود افراد و گروه‌ها، رقابت مکانی - زادگاهی. شاخص‌های متغیر وابسته (مشارکت سیاسی) نیز عبارتند از: کارویژه نمایندگان، انتخابات مجلس شورای اسلامی، شورای حل اختلاف و شورای اسلامی روستا. شاخص متغیر وابسته دیگر (مدیریت محلی)، عملکرد دهیاری روستا است. داده‌های مورد نیاز به روش کتابخانه‌ای، اسنادی، میدانی و آمار و ارقام گردآوری شدند. بر این اساس، کاندیداهای منتسب به طایفه بکش مشخصاً طی ادوار هشتم، نهم و دهم به ترتیب با ۹۴۵ رأی (مرادی)، ۹۹۷ رأی (شفیعی) و ۷۱۵ رأی (مرادی) / مرحله دوم) در روستای گچگران اخذ کرده‌اند. از سوی دیگر، کاندیداهای منتسب به هر یک از اولاد‌های گچگرانی طی شش دوره انتخابات شورای اسلامی این روستا که در صدر فهرست هر دوره قرار گرفته‌اند، به ترتیب ۲۹۳، ۷۰۰، ۸۴۰، ۳۵۸، ۴۰۰ و ۲۹۲ رأی کسب کرده‌اند. دهیاری روستا نیز طی این ادوار متأثر از پیوندهای خویشاوندی و اولادی با اعضای شورای روستا طی هر دوره برگزیده شده‌اند. از این‌رو، نتایج پژوهش نشان داد فرهنگ طایفه‌ای در نهادینه‌سازی الگوی رفتاری خویشاوندی و هیجانی در مشارکت سیاسی (اعم از هم‌اوردی‌های سیاسی در بستر تاریخ، انتخابات مجلس شورای اسلامی و شورای اسلامی روستا) و مدیریت محلی (انجمن ده، خانه انصاف و سپاه دانش بعد از اصلاحات ارضی و دهیاری بعد از انقلاب اسلامی) روستای گچگران نقش بسزایی داشته است.

کلمات کلیدی: فرهنگ طایفه‌ای، مشارکت سیاسی، مدیریت محلی، شهرستان ممسنی، گچگران.

۱ - دانشیار جغرافیای سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد

۲ - دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی

۳ - دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد

*-نویسنده مسئول: (mh.hosseini25@yahoo.com)

مقدمه

اساساً، حوزه سیاست با حیطة قدرت، منافع شخصی و دسته-جمعی در هم آمیخته است. لذا، انسان‌ها در راستای کسب قدرت و منافع به رقابت با یکدیگر می‌پردازند و مشارکت سیاسی را خلق می‌کنند. این نوع مشارکت می‌تواند در سطح فراملی (روابط بین‌الملل)، ملی (قلمرو یک کشور) و محلی (شهرستان، محله و روستا) رخ دهد. بر این اساس، مشارکت سیاسی در سطح ملی و محلی به معنای اقدامات و فعالیت‌های انسان‌ها (اعم از کارگزاران، نامزدها، احزاب، نیروهای اجتماعی، گروه‌های ذی‌نفوذ و توده مردم) در مناسبات قدرت، کسب منافع و تعیین سرنوشت زیستگاه خود است. این گروه‌ها نه تنها با یکدیگر تضاد ارزشی و منفعتی دارند؛ بلکه در درون خود نیز دچار انشقاق و شکاف هستند (میرزایی‌تبار و همکاران، ۱۳۹۷). از این‌رو، تأکید بر فرهنگ عشیره‌ای و طایفه‌ای در سپهر سیاست همچون کارزار انتخابات می‌تواند استقلال در تصمیم‌گیری سیاسی و حریم فکری افراد را متأثر سازد و به سلب آزادی آنان منجر شود (میرزایی‌تبار و همکاران، ۱۳۹۶). در این میان، روستای گچگران^۱ در بخش مرکزی شهرستان ممسنی و مرکزیت دهستان بکش-یک از دیرباز در مشارکت سیاسی و مدیریت محلی این شهرستان کنش گر بوده است. میزان نقش‌آفرینی این سکونتگاه در تحولات سیاسی طی ادوار مختلف تاریخی با فراز و نشیب-هایی همراه بوده است. به نظر می‌رسد مشارکت سیاسی ساکنان این سکونتگاه توأم با رقابت‌های زیستگاهی در بستر عشیره‌ای بوده است، به گونه‌ای که این بازیگران محلی می‌توانند در فرآیند انتخابات مجلس شورای اسلامی و شورای اسلامی روستا، بازتاب گسترده‌ای در نتیجه انتخابات و مناسبات قدرت در مقیاس فروملی داشته باشند (کاویانی‌راد و همکاران، ۱۴۰۰).

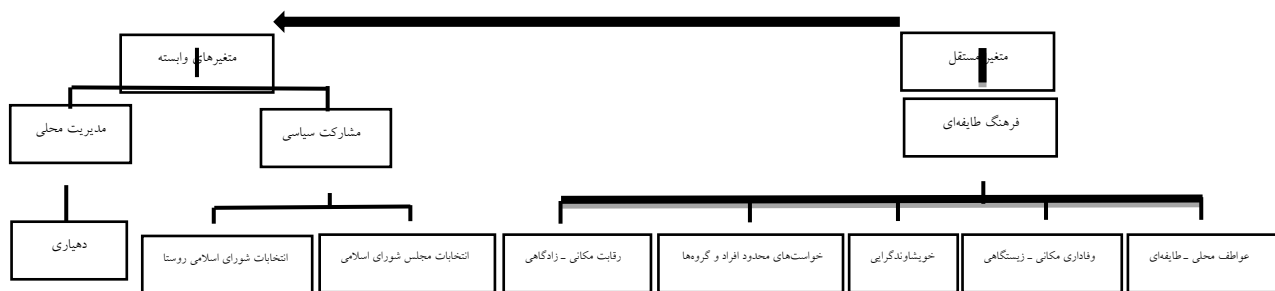
از سوی دیگر، در خصوص مدیریت محلی سکونتگاه گچگران باید اشاره کرد که تا قبل از اجرای اصلاحات ارضی، نهادهای اداری در این سکونتگاه شکل نگرفته بودند و منصب کدخدا به‌عنوان تنها نهاد اجرایی سنتی در روستا به شمار می‌رفت. با وجود این، پس از اصلاحات ارضی زمینه برای شکل‌گیری نهادهای مدرن همانند انجمن ده، خانه انصاف و سپاه دانش در این روستا هموار شد. پس از انقلاب اسلامی نیز نهادهای اداری دیگری نظیر شورای حل اختلاف و دهیاری به تدریج در سکونتگاه گچگران تأسیس شدند و به مدیریت محلی در بستر ایلی - عشیره‌ای پرداختند. بنیان پژوهش کنونی بر این سؤال استوار است که فرهنگ طایفه‌ای چه نقشی در مشارکت سیاسی و مدیریت محلی روستای گچگران از توابع بخش مرکزی شهرستان ممسنی دارد؟ در بیان فرضیه تحقیق به نظر می‌رسد فرهنگ طایفه‌ای در نهادینه‌سازی الگوی رفتاری خویشاوندی و هیجانی در مشارکت سیاسی و مدیریت محلی روستای گچگران نقش دارد.

مواد و روش‌ها

تاکنون مطالعات و پژوهش‌های زیادی در زمینه الگوی روابط بازیگران سیاسی در مقیاس کلان (ملی و فراملی) صورت گرفته است، اما تقلیل و تطبیق چنین الگوهایی در سطوح محلی نیازمند هنرمندی و خلاقیت است. این مسئله به خصوص در مورد فضاهای جغرافیایی که از تنوع قومی و طایفه‌ای خاصی برخوردار هستند، مورد توجه پژوهشگران و اندیشمندان قرار نگرفته است، بنابراین کاربست فرهنگ طایفه‌ای در مشارکت سیاسی و مدیریت محلی شهرستان ممسنی که سکونتگاه روستایی گچگران نیز ذیل آن واقع است، از ابتکارات جدید این مقاله محسوب می‌شود. از طرفی بیان مفاهیم و آیتم‌های کلانی نظیر جغرافیای انتخابات در محدوده جغرافیایی با مقیاس محلی

پژوهش جدید و از خصلت نوآوری برخوردار است. پژوهش حاضر ماهیتی کاربردی دارد که طی آن به بررسی فرهنگ طایفه‌ای به مثابه متغیر مستقل، و مشارکت سیاسی و مدیریت محلی به-عنوان متغیر وابسته پرداخته خواهد شد. روش تحقیق دارای ماهیتی توصیفی - تحلیلی و گردآوری داده‌ها به روش کتابخانه-ای، اسنادی و میدانی (مشاهده و مصاحبه) است. مشاهده و حضور در فضا توسط پژوهشگران طی چندین ماه مداوم و مصاحبه شبانه‌روزی با نمایندگان ادوار حوزه انتخابیه ممسنی در مجلس شورای اسلامی، اعضای شورای اسلامی روستای گچگران، دهیاری، موی‌سپیدان و آگاهان محلی این روستا صورت گرفت. بر این اساس، داده‌ها و اطلاعات جمع‌آوری گردید و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

میان بازیگران سطوح خرد (نمایندگان مجلس شورای اسلامی، شورای اسلامی روستا، شورای حل اختلاف و دهیاری)، از دیگر نوآوری‌های این مقاله به شمار می‌رود. با توجه به بهره‌گیری نامزدهای انتخاباتی از الگوی پیوندهای خویشاوندی در روستای گچگران و استقبال حداکثری مشارکت‌کنندگان انتخاباتی از چنین الگوی رفتاری هیجانی، ارائه راهکار جهت خاموش‌سازی گسل‌های طایفه‌ای میان نامزدها و توده مردم به منظور در پیش گرفتن عقلانیت سیاسی در کارزارهای انتخاباتی و خردورزی نهادهای محلی همانند دهیاری از دیگر ایده‌های نو مقاله حاضر است. علاوه بر این، تقسیم‌بندی رویدادهای سیاسی و مدیریت محلی روستای گچگران مبتنی بر گُنش انسان‌ها در هر دوره تاریخی از دیگر نوآوری‌های پژوهش است. این موضوع با عطف توجه به جامعه ممسنی کاملاً مغفول مانده است. بنابراین، این

نمودار ۱. مدل مفهومی تحقیق
(تدوین: نگارندگان)

ارزش‌ها، هنجارها و جهت‌گیری‌های بنیادی درباره نظام سیاسی می‌داند. به‌طور کلی، فرهنگ طایفه‌ای نوعی فرهنگ سیاسی محدود - مشارکتی است که خویشاوندی هسته اصلی آن را تشکیل داده و تصمیم‌گیری نهایی نه فرد (بخش داده)، بلکه رئیس زادگاه یا طایفه (در بخش نهاده) است و تصمیم‌گیری در کلیت واحد جغرافیایی به نام طایفه و یک سلسله‌مراتب عمودی و انعطاف‌ناپذیر اتفاق می‌افتد. افراد در این فرهنگ سیاسی، هویتی فراتر از طایفه ندارند و میزان آگاهی صرفاً در چارچوب منطقه جغرافیایی خاص و مناسبات از پیش تعریف شده است که

فرهنگ طایفه‌ای

فرهنگ سیاسی^۱ را نخستین بار گابریل آلموند^۲ در علم سیاست به کار برد. سیدنی وربا^۳ بر این نظر است که فرهنگ سیاسی از نظام اعتقادی تجربی، نمادهای معنی‌دار و ارزش‌هایی که معرف کیفیت انجام اقدام سیاسی هستند، تشکیل می‌شود (داورپناه^۴، ۲۰۰۹). آمستونز^۵ (۱۹۸۲)، نیز فرهنگ سیاسی را

- 1- political culture
- 2- Gabriel Almond
- 3- S. Verba
- 4- Davarpanah
- 5- Amstunz

دورکیم^۵ در ارتباط است، عبارتند از: افتخار به ارزش‌ها و نمادها، احساس غرور تاریخی و فرهنگی، خواست‌های محدود افراد و گروه‌ها، رواج تقدیرگرایی و اعتماد اجتماعی محدود، تبارگرایی و اصالت مناسبات شخصی و طایفه‌ای در امور عمومی، بی-اعتمادی و سوءظن سیاسی و فقدان اجماع‌نظر، رفتار سیاسی سنتی و عشیره‌ای، وجود احساسات و عواطف محلی و طایفه-ای، وفاداری‌های مکانی - زیستگاهی، رقابت زادگاهی - مکانی جهت دستیابی به امتیازات و امکانات، خویشاوندگرایی و احساس تعلق به گروهی خاص، پایبندی شدید به رسوم و سنت‌ها، نفی فردگرایی و اصالت به جمع و رعایت سلسله-مراتب اجتماعی، تعهدات و وابستگی‌های غیررسمی، گرایش به پدرسالاری و مردسالاری، پایداری و استحکام پیوندهای خونی و قومی میان اعضاء (میرزایی تبار و همکاران، ۱۳۹۶).

مشارکت سیاسی

هانتینگتون^۶ و نسلون^۷، مشارکت سیاسی را به عنوان تلاش-های شهروندان به منظور تأثیرگذاری بر سیاست‌های عمومی تعریف می‌کنند. هانتینگتون بر اساس دو معیار سطح نهادمندی و سطح مشارکت سیاسی، جوامع را به دو نوع پراتوری و مدرن تقسیم می‌کند. نوع پراتوری با وضعیت جوامع در حال گذار و نوع مدنی با وضعیت جوامع مدرن مناسبت دارد (هانتینگتون، ۱۳۷۰). در جوامع پراتوری سطح نهادمندی سیاسی نسبت به مشارکت سیاسی پایین است و نیروهای اجتماعی مستقیم و با روش‌های خودشان در صحنه سیاسی نقش‌آفرینی می‌کنند. در جوامع مدنی، نهادهای سیاسی به آن اندازه نیرومند هستند که بتوانند برای یک سامان سیاسی مشروع و یک اجتماع سیاسی کارآمد مبنایی فراهم کنند (کاویانی‌راد و همکاران، ۱۳۹۷). با وجود این، لوئیس پای^۸ افزایش مشارکت سیاسی را لازمه توسعه سیاسی

اطاعت از رئیس طایفه و پیوند نسبی و سببی با اعضای آن ارزشی مقدس محسوب می‌شود (صادقی، ۱۳۹۳). طایفه واحد زیستی - فرهنگی متشکل از اجتماع انسانی بهم پیوسته در فضای جغرافیایی است که در آن افراد ادراک مشترکی نسبت به ویژگی‌ها و منافع یکدیگر دارند. طایفه‌گرایی ریشه در روابط اکولوژیک انسان با مکان و فضای جغرافیای زیست خود دارد که انسان ساکن در آن مکان و فضا، آن را یک حق طبیعی و به عبارتی، حق آب و گل می‌داند که به دفاع از مکان و فضای جغرافیای خود به عنوان زیستگاه و طایفه‌شان می‌پردازد. طایفه-گرایی در فهم جغرافیایی آن، ساختی محیطی - زیستی (اکوسیستم) از گرایش‌ها، باورها، عقاید، ارزش‌ها، علقه‌ها و پیوندهای سیاسی محلی برآمده از مکان است که رأی‌دهندگان را در داخل یک گروه اجتماعی ویژه بهم پیوند می‌دهد و آن‌ها را برای رسیدن به یک هدف مشترک که همان طرفداری و رأی به فرد یا جریان هم‌زادگاهی و هم‌طایفه‌ای است، وا می‌دارد (کاویانی‌راد و همکاران، ۱۴۰۰). در سال ۱۹۴۹ ولادیمیر کی‌نخستین کسی بود که به اهمیت خاستگاه داوطلب در انتخابات اشاره کرد. تحلیل و نتیجه‌گیری پژوهش او نشان داد موفقیت نامزد در مقوله انتخابات تابع این پرسش ساده است «داوطلب کجایی است؟». بر بنیاد یافته‌های کی، رأی‌آوری نامزدها بیشتر مبتنی بر دوستان، همسایگان و خویشاوندان موجود در زادگاه داوطلب است (کوکس^۱، ۲۰۰۲). بنابراین عوامل اکولوژیکی و اجتماعی، خاستگاه بنیادی شکل‌گیری طایفه‌گرایی است.

در مجموع، مهم‌ترین شاخص‌های فرهنگ طایفه‌ای که با الگوی «گماینشافت^۲» (نه گزلفاشت^۳) فردیناند تونیس^۴ و جامعه سنتی مبتنی بر همبستگی «مکانیک» (نه آرگانیک) امیل

5 - Emile Durkheim

6- Huntington

7- Nelson

8- Lucian Pye

1 - Cox

2 - Gmaynshaf

3 - Gzlfshaf

4- Ferdinand Tunis

جغرافیا، انتخابات و قدرت می‌پردازد (حافظانیا و کاویانی‌راد، ۱۳۹۳).

مدیریت محلی

مدیریت محلی فرآیندی است که با فراهم نمودن امکان فعالیت‌های مشارکتی برای ذی‌نفعان محلی، آن‌ها را از طریق اقدام جمعی هماهنگ و مؤثر برای دستیابی به اهداف معین و نیازهایشان، هدایت و سازماندهی می‌کند و پیوند اقتصادی، اجتماعی و محیطی فرآیندهای پایدار در روستاها را با خود به همراه دارد (پروف^۶، ۲۰۰۴). مدیریت محلی نوعی بهره‌گیری جامع، مولد و یکپارچه از سرمایه‌های اجتماعی، طبیعی و مالی در مقیاس‌های زمانی و جغرافیایی است (رمضانی و همکاران، ۱۳۹۹). بر اساس تعریف بانک جهانی، مدیریت محلی یک رویکرد شبه‌بازرگانی در حکومت و اداره شهر است که می‌تواند به استفاده مؤثر و کارآمدتر منابع منجر شود. از جنبه محتوایی، مدیریت محلی مسئولیتی در نظر گرفته می‌شود که در سطح عملیاتی ورود پیدا می‌کند و نتایج عملی را نیز در بر می‌گیرد. از جنبه رویه‌ای، مدیریت محلی عبارت است از فرآیندی از مسئولیت‌ها، اقدامات و ارتباطات مداوم که برای نیل به اهداف عملیاتی خاص در سطوح جوامع محلی تنظیم می‌شوند (نادری-خورشیدی و همکاران، ۱۳۹۱). در این چارچوب، مدیریت روستایی نیز به مفهوم مجموعه‌ای اعم از دولتی یا مردمی، فردی یا گروهی و در اشکال کلان و خرد است که به‌عنوان متولیان امور مربوط به روستاها به فعالیت می‌پردازند (مولایی-هشجین و همکاران، ۱۳۹۶). به عقیده هراپ^۷، مدیریت روستایی به معنای سازماندهی و هدایت اجتماعات روستایی با توجه به نقش و کارکردهای موجودشان برای دستیابی به اهداف معین و نیازها است (هاروپ^۸، ۲۰۰۱). در مجموع، انواع مدل‌های

می‌پندارد. از سوی دیگر، مارتین لیپست^۱ به نقش موقعیت اقتصادی (متغیرهایی نظیر سطح درآمد، شغل و محل سکونت) در مشارکت سیاسی قائل است. علاوه بر این، لیپست و دوز نقش متغیرهایی همانند باورهای مذهبی، جنسیت، سن، نژاد، روستایی یا شهری بودن افراد، طبقه اجتماعی و پیوندهای منطقه‌ای را بر مشارکت سیاسی تأثیرگذار می‌دانند (غفاری-هشجین، ۱۳۸۹). از سوی دیگر، پری تبیین‌های مشارکت سیاسی را به دو دسته نظریه‌های ابزاری و تکاملی تقسیم می‌کند و بر این باور است که در رویکرد ابزاری، مشارکت وسیله‌ای برای دستیابی به هدف می‌باشد (نظری و همکاران، ۱۳۹۲). از طرف دیگر، آلموند^۲ و وربا^۳ (۱۹۸۹) بر این باورند که مشارکت سیاسی در جوامع غیرمردم‌سالار عمدتاً حالت تبعیت از گروه، دولت، خانواده، قبیله و طایفه داشته و فاقد عنصر آگاهی است.

یکی از مهم‌ترین اشکال مشارکت سیاسی، انتخابات است. انتخابات روشن‌ترین فرصت رسمی برای تأثیرگذاری بر فرآیند سیاسی (هیوود، ۱۳۹۵)، مهم‌ترین وسیله انعکاس افکار عمومی (بشیریه، ۱۳۸۱)، پراکندگی جغرافیایی افکار سیاسی (زررقانی و رضوی‌نژاد، ۱۳۹۵)، سنجه شناخت نگرش‌ها، برداشت‌ها، تنگناها چالش‌های جامعه (کاویانی‌راد و قره‌بیگی، ۱۳۹۶)، بخش جدایی‌ناپذیر روند اجرایی دموکراسی (غفاری و زرین‌کاویانی، ۱۳۹۰)، شیوه دموکراتیک‌گزینش نهادهای مردمی و بنیاد مشروعیت ساختارهای مردم‌سالار است (کاویانی‌راد، ۱۳۹۲). با این رهیافت می‌توان گفت جغرافیای انتخابات به تحلیل کنش متقابل فضا، مکان و فرآیند انتخاباتی (پتی^۴، ۲۰۰۶) و مطالعه اثرگذاری تفاوت‌های فضایی در رفتار سیاسی می‌پردازد (استز^۵، ۲۰۰۵). به عبارتی جغرافیای انتخابات گرایشی از جغرافیای سیاسی است که به مطالعه الگوی توزیع فضایی قدرت در قالب روابط متقابل

1- Martin Lipset

2- Almond

3- Verba

4- Pattie

5- Estes

6- Prof

7-Harrop

8-Harrop

هیچ‌گونه پژوهشی صورت نگرفته است. از این‌رو، بررسی این متغیر در مقاله حاضر امری نو و بدیع محسوب می‌شود.

از سوی دیگر، منابع مربوط به مشارکت سیاسی و مدیریت محلی عمدتاً در منابع خارجی یافت می‌شوند. در این راستا، هانتینگتون و نلسون (۱۳۷۰) نشان داده‌اند مشارکت سیاسی مبتنی بر دو نوع پراتوری و مدرن است. آلموند و وربا (۱۹۸۹) نیز به رویکرد تبعی جوامع غیرمردم‌سالار برای مشارکت سیاسی قائل بوده‌اند. نهایتاً، پروف (۲۰۰۴) بیان کرده است که مدیریت محلی مبنی بر پیوندهای اقتصادی، اجتماعی و محیطی است. اگرچه متغیرهای مشارکت سیاسی و مدیریت محلی در آثار و مقالات دانش پژوهان ایرانی به چشم می‌خورد، ولی تطبیق آنها با فرهنگ سیاسی طایفه‌ای در سطح محلی (روستا) مورد عنایت آنها نبوده است. از این حیث، مقاله پیش‌رو در رابطه با بررسی متغیرهای فرهنگ سیاسی طایفه‌ای، مشارکت سیاسی و مدیریت محلی در روستای گچگران از نوآوری برخوردار است.

محیط شناسی

شهرستان ممسنی در شمال غربی استان فارس و غرب رشته‌کوه زاگرس قرار دارد که شامل دو گروه زبانی لُری و تُرکی قشقایی است. بخش مرکزی ممسنی به «بلوک ممسنی» شهرت دارد. این بخش با وسعت ۲۰۱۲ کیلومتر مربع و ۹۸۸۱۶ نفر جمعیت، بیشترین وسعت، تمرکز جمعیت و تراکم شبکه ارتباطی را در شهرستان دارد که شهر «نورآباد»، مرکز شهرستان به‌عنوان «منطقه هسته»^{۱۰} شناخته می‌شود (کاوایانی‌راد و همکاران، ۱۴۰۰).

مدیریت محلی عبارتند از: شهردار - شورا، شورا - مدیر، کمیسیونی^۲، گردهمایی شهری^۳ (محلی). این نوع مدل‌های مدیریتی از نظر ماکس وبر^۵ عبارتند از: «سنتی»^۴، «عقلانی»^۷ و «کارزماتیک»^۸. برخی نیز قائل به رویکرد «تکنوکراتیک»^۹ در مدیریت محلی هستند. در رابطه با متغیرهای فرهنگ سیاسی طایفه‌ای، مشارکت سیاسی و مدیریت محلی دو دسته منابع را می‌توان شناسایی کرد. با توجه به ماهیت جامعه ایرانی که در مناطق پیرامونی مبتنی بر ساخت عشیره‌ای بوده، حوزه فرهنگ سیاسی طایفه‌ای بیشتر مورد توجه پژوهشگران داخلی بوده است. در این چارچوب، میرزایی‌تبار و همکاران (۱۳۹۶) نشان داده‌اند بین فرهنگ طایفه‌ای و حقوق شهروندی در حوزه انتخابیه ممسنی رابطه معناداری وجود دارد و طایفه‌گرایی با سلب آزادی و استقلال رأی شهروندان، ایجاد زمینه برای عمل بر اساس شرایط احساسی و ایجاد ضعف در تخصیص عادلانه بودجه و امکانات در فضای جغرافیای ممسنی منجر به نادیده انگاشتن حقوق شهروندی در انتخابات مجلس شورای اسلامی می‌شود. کاویانی‌راد و همکاران (۱۴۰۰) بیان کرده‌اند فضای جغرافیایی به ذات قدرت آفرین است. با توجه به ساخت طایفه‌ای، رقابت‌هایی با ماهیت ژئوپلیتیک بین طوایف موجود در فضای جغرافیایی ممسنی شکل گرفته است که انواع روابط ژئوپلیتیکی تعاملی، رقابتی، نفوذ و سلطه را دربرمی‌گیرد. عشایری و جهان‌پرور (۱۴۰۰) انتخابات ریاست‌جمهوری و مجلس در ایران را متأثر از ساختار ایلی - عشیره‌ای دانسته‌اند. شایان ذکر است که در خصوص متغیر فرهنگ سیاسی طایفه‌ای در روستای گچگران

- 1-Mayor / Council
- 2-Council Manager
- 3-Commission
- 4-Town Meeting
- 5-Max weber
- 6-Traditional
- 7- Rational
- 8- Charismatic
- 9-Technocratic

های جغرافیایی در متفاوت ساختن نوع مناسبات اجتماعی و سیاسی ساکنان با سایر آحاد انسانی مستقر در شهر نورآباد و همچنین درون‌گرایی در پیوندهای خویشاوندی تأثیرگذار ظاهر شده‌اند (حسینی، ۱۴۰۰).

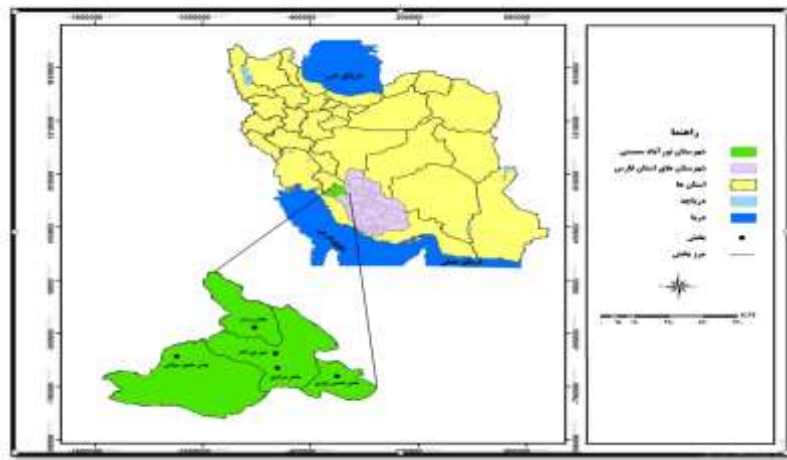
نتایج و بحث

واژه «Praxis» یونانی و به معنی عمل و کنش متوجه هدف است. ریشه آن در «Prattein» و «Prassein» به معنی انجام دادن و کاری را در عمل پیش بردن است. این حوزه (پراکسیس) یا نیروهای تولید، حوزه حرکت هستند. به این معنا که در بستر جامعه نقش هدایت امور را دارند تا در ساختار عشیره‌ای و طایفه‌ای ممسنی ضمن تعیین مسیر تاریخ، در مقابل رونها که حوزه مقاومت هستند، فعالیت نمایند (میرزایی تبار و همکاران، ۱۳۹۴). به عقیده مارکس، کار انسان یعنی رابطه فعال و خلاق میان انسان و محیط مادی، زیربنای تحول تاریخ است. تاریخ برخلاف آنچه ماتریالیست‌ها می‌گویند، مجموعه‌ای از عقاید منجمد و مرده نیست و همچنین برخلاف آنچه ایدئالیست‌ها می‌گویند، فعالیت تخیلی نیست. تاریخ عرصه کار انسان است.

سکونتگاه روستایی گچگران^۱ به لحاظ موقعیت جغرافیایی در بخش مرکزی شهرستان ممسنی و مرکز دهستان بکش یک واقع است. این روستا در فاصله ۳/۷ کیلومتری از شهر نورآباد و ۰/۷ کیلومتری از جاده ارتباطی اصلی (نورآباد به قائمیه) قرار دارد (منشی‌زاده و صادقی، ۱۳۸۹). وجه تسمیه گچگران برگرفته از «گچ» موجود در بستر خاک بوده که از فاصله دور به رنگ «سفید» قابل رویت است (میرفتاح، ۱۳۵۶). لذا، کنداکو «گچ» موجود در اراضی این سکونتگاه و فروش آن به قیمتی «گران» طی گذشته‌های کهن در اطلاق این دانش‌واژه به آن نقش کلیدی داشته است (حسینی، ۱۴۰۰). بر اساس آخرین آمار سرشماری سال ۱۳۹۵، جمعیت این سکونتگاه انسانی ۱۴۸۸ نفر است (سالنامه آماری، ۱۳۹۵). وسعت جغرافیایی این سکونتگاه، ۲۵۰۰۰۰ مترمربع (۲۵ هکتار) و چتر «گچگران پهناور» دربرگیرنده شهرک گچگران و نوبندگان است. مجموع قلمرو جغرافیایی اراضی زراعی گروه‌های هشت-گانه^۲ گچگران و گروه متفرقه، ۳۲۵/۵۵ هکتار است (شرکت تعاونی تولید روستای گچگران، ۱۴۰۰). در مجموع، وجود رودخانه و جویبارها در اضلاع شرقی، شمالی و جنوبی گچگران، موقعیت این سکونتگاه را به صورت «شبه‌جزیره‌ای» درآورده است. با وجود این، چنین رودخانه‌ها و جویبارهایی قطع‌کننده ارتباطات فضایی سکونتگاه گچگران با سکونتگاه‌های مجاور هستند. به عبارتی، استقرار این رودخانه‌ها و جویبارها به همراه اراضی وسیع کشاورزی در مجاور روستای گچگران، شکل‌گیری یک خلاء جغرافیایی - فضایی میان این سکونتگاه و محله‌های شهر نورآباد را به همراه داشته است. به نظر می‌رسد این پدیده-

1- Gachgaran

۲- گروه‌های هشت‌گانه، گروه‌هایی هستند که پس از اصلاحات ارضی توسط شرکت تعاونی تولید روستای گچگران در هشت‌گروه قرار گرفتند تا به امر کشاورزی در اراضی زراعی روستای گچگران بپردازند.

نقشه ۱. موقعیت جغرافیایی شهرستان ممسنی
(سجاسی قیداری و همکاران، ۱۳۹۵).

نقشه ۲. موقعیت جغرافیایی روستای گچگران

گلگون جستجو کرد. در این چارچوب، عقد پیمان مودت سیاسی میان ولی خان (بزرگ) بکش و گروه‌های مهاجر مبنی بر دفع راهزنان طایفه نوئی به وسیله تفنگ فیله‌ای در اوایل دوره قاجاریه، استقرار آنها در این پیکره جغرافیایی موسوم به تیره «بابرسالار»^۱ را به همراه داشت. از این حیث، زیستگاه‌های «سَرکته»^۲ و «تُل دعوا»^۳ را می‌توان بُن‌مایه نخستین تحرکات

در جایی که تأمل فلسفی پایان می‌یابد در همانجا، یعنی در زندگی واقعی علم اثباتی آغاز می‌شود (بشریه، ۱۳۹۱). در تبیین رابطه پراکسیس، تحولات سیاسی و مدیریت محلی سکونتگاه روستایی گچگران باید گفت کار انسان گچگرانی در بستر تاریخ در خلق تحولات سیاسی و مدیریت محلی این فضای سرزمینی سرنوشت‌ساز بوده است. بر این اساس، پیش‌زمینه کُنش‌گری سیاسی نخستین نیاکان گچگرانی تبارها را می‌توان طی سال‌های ورود مهاجران لرستانی و بختیاری به منطقه ممسنی و قلمرو جغرافیایی طایفه بکش در حدفاصل کُم که دهک تا مُلای نعل

1- Babersalar
2- Sarketah
3- Tol Dava

سیاسی انسان‌های این قلمرو قلمداد کرد. علاوه بر این، تمایل باشندگان زیستگاه‌های یاد شده به تأسیس سکونتگاه نوین تحت‌عنوان «گچگران» طی دهه ۱۲۷۰ ه.ش را می‌توان در همبستگی درونی ساکنان به منظور کنش سیاسی مؤثر دانست. لذا، سلحشوران گچگرانی بر بنیاد خلق و خوی عاطفی و عرق تباری به سکونتگاه خود، به تحرکات سیاسی نظیر تعریف مرزهای جغرافیایی و نوع مناسبات خود با خوانین و اقدامات راهبردی همانند برپایی قلاع استراتژیک در برابر تهاجمات خارجی پرداختند که خود گویای مدیریت محلی امور روستا به سبک و سیاق عشیره‌ای و سنتی بوده است (حسینی، ۱۴۰۰). در این چارچوب می‌توان به عقد قرارداد ۱۳۱۸ ه.ق میان معین‌التجار بوشهری و خوانین ممسنی به منظور مالکیت وی بر اراضی این منطقه اشاره کرد که برآیند آن تقابل سلحشوران گچگرانی تحت فرماندهی ملامیر کدخدای خود در قلعه کلی گچگران و شکست قوای معین‌التجار در پوزه نوبندگان و گچگران بود (صادقی، ۱۳۷۷).

اگرچه در اواخر دوره قاجاریه شیوه زیست ایلیاتی در ایل ممسنی در اوج خود قرار داشت، ولی سیاست تخته‌قاپوی رضاشاه در دوره پهلوی اول مبنی بر یکجانشینی ایلات، بر قلمرو جغرافیایی ایل ممسنی و فضای جغرافیایی گچگران تأثیر گذاشت. با تصویب قانون کدخدایی در سال ۱۳۱۴ ه.ش و اتخاذ سیاست «هر سکونتگاه؛ یک کدخدا»، نقش کدخدا در تحولات سیاسی و مدیریت محلی روستای گچگران برجسته‌تر شد، به طوری که به مثابه واسطه میان دولت مرکزی و رعیت عمل می‌کرد. علاوه بر این، کدخدای این روستا از کارویژه دوگانه نزد خوانین طایفه بکش برخوردار بود. به این معنا که از یکسو نقش میانجی و ضربه‌گیر رعیت در برابر خوانین و از سوی دیگر وظیفه اخذ منال از رعیت و واگذاری به مباشر خوانین را برعهده داشت (زکی‌پور و حیدری، ۱۳۹۹).

در این میان، حلقه موی‌سپیدان و متنفذین محلی سکونتگاه

گچگران، با ایفاء نقش مشاور، رهنمودهای سیاسی را در اختیار کدخدا قرار می‌دادند. برخی از عمده‌مالکان و خرده‌مالکان روستا نیز قادر به اعمال نفوذ سیاسی بودند. با وجود این، رعیت و خوش‌نشین نقش چندانی در تحولات سیاسی نداشتند. در مجموع، نقش منصب کدخدا در مناسبات سیاسی و مدیریت محلی روستای گچگران تا اصلاحات ارضی پابرجای ماند و نیروهای اجتماعی، گروه‌های ذی‌نفوذ، رعیت و خوش‌نشین به فرمانبرداری و گرنش از فرامین وی می‌پرداختند. با اجرای اصلاحات ارضی در سال ۱۳۴۱ ه.ش، خوانین تمام طوایف و کدخداهای تمام تیره‌ها و روستاها از هرم ساختار ایلی - عشیره - ای ممسنی خلع شدند. علی‌رغم فروافتادن خوانین از این ساختار، آن‌ها همچنان خواستار مالکیت بر روستاهای تحت سیطره کدخداها بودند تا از این خلاً به نفع خود استفاده نمایند. از این رو، روستای گچگران به دلیل برخورداری از نقش مرکزیت دهستان بکش یک و اراضی زراعی مرغوب، مورد عنایت ولی‌خان کیانی بکش قرار گرفت تا به صورت شش‌دانگ از آن منال اخذ نماید. با وجود این، وقوع جنگ تنگه گجستان در قلمرو طایفه رستم علیه دولت پهلوی دوم در سال ۱۳۴۲ - ۱۳۴۱ ه.ش حبس خوانین ممسنی از جمله ولی‌خان کیانی بکش را به همراه داشت. تحت این شرایط زمینه برای اعلام استقلال روستای گچگران از املاک ولی‌خان فراهم شد. بر این اساس، موی‌سپیدان و متنفذین سکونتگاه گچگران ضمن دعوت از کرامت‌خان کیانی بکش و آقا سیدضیاء ابطحی سردفتردار، زمینه را برای خروج این روستا از مالکیت ولی‌خان کیانی فراهم ساختند. از این رو، تمام پلاک ۶ و ۹ روستای گچگران که در زمره املاک سادات فهلیان بود، از سوی سکنه این روستا طی چند فقره چک خریداری و توسط آقا سیدضیاء ابطحی ثبت و به تأیید کرامت‌خان کیانی رسید. بر این اساس، روستای گچگران «شش‌دانگ» باقی ماند و از پرداخت مالیات (منال) به ولی‌خان کیانی معاف شد. تحت این شرایط، نهادهای اداری مدرن نظیر انجمن ده (شورای معتمدین)،

تبیین شاخص‌های فرهنگ طایفه‌ای و مشارکت سیاسی -

مدیریت محلی روستای گچگران

عواطف محلی - طایفه‌ای بر بنیاد همبستگی زیستگاهی و درک متقابل باشندگان سکونتگاه گچگران مبنی بر پاسداشت ارزش‌ها و خصایص سنتی استوار است. از این‌رو، سپهر سیاست نیز متأثر از کنش عاطفی ساکنان و عرق تباری نسبت به زیستگاه خود است. تحت این شرایط، پایگاه رأی نامزدهای انتخاباتی تحت‌الشعاع عواطف محلی رأی‌دهندگان قرار دارد. در این چارچوب، ساکنان سکونتگاه گچگران طی ادوار مختلف انتخابات مجلس، مشارکت پُرشور و تمام‌عیاری داشته‌اند. با توجه به اینکه مشارکت هیجانی و حداکثری ساکنان این سکونتگاه در عرصه انتخابات، ریشه در پیوندهای خویشاوندی و همبستگی زیستگاهی با نامزدهای انتخاباتی دارد، مشارکت‌کنندگان با اعتقاد راسخ به نامزدهای هم‌طایفه‌ای (طایفه بکش / تیره بابر سالار) مبتنی بر حفظ انسجام و همبستگی درون‌سرزمینی در کارزار انتخابات بسیج می‌شوند. اگرچه طی ادوار اول تا پنجم انتخابات، سکونتگاه گچگران در انتخابات مجلس شورای اسلامی مشارکت داشت، ولی اوج عواطف محلی - طایفه‌ای ساکنان این سکونتگاه را می‌توان در ادوار ششم^۳، هفتم و نهم انتخابات مجلس مشاهده کرد. طی این ادوار، مشارکت‌کنندگان نه‌تنها با شور و هیجان سَرشار به کنش‌گری فعال در فضای این سکونتگاه پرداختند، بلکه به مثابه یک منطقه مرکزی سایر مناطق و محله‌های پیرامونی خود در حوزه انتخابیه ممسنی را تحت‌الشعاع قرار دادند و میزان آراء نامزدهای مُنتسب به خود را در دیگر شعب اخذ رأی مستقر در حوزه انتخابیه ممسنی به طور چشمگیری تقویت ساختند. لذا، طی این ادوار توانستند به ترتیب نامزدهای هم‌طایفه‌ای (بکش) نظیر «سید ابراهیم امینی»،

خانه انصاف و سپاه دانش خلأ کدخدا را در روستای گچگران پوشش دادند. در این چارچوب، «سپاه دانش» یا «سپاه ترویج» (اصل ششم انقلاب سفید) در سال ۱۳۴۲ ه.ش با هدف آموزش روستائیان، «خانه انصاف» (اصل نهم انقلاب سفید) در سال ۱۳۴۵ ه.ش با هدف رسیدگی به اختلافات قضایی روستائیان و رفع نیاز آنان از مراجعه به مراکز قضایی شهر، و «انجمن ده» (شورای معتمدین^۱) در سال ۱۳۵۳ ه.ش با هدف اقدامات عمرانی و زیربنایی اعم از آب، حمام، جاده و غیره به مدیریت محلی روستای گچگران پرداختند. از سوی دیگر، زمینه برای نقش-آفرینی توده مردم در دهه ۱۳۵۰ ه.ش فراهم گردید و ساکنان گچگران قادر به مشارکت سیاسی در سطح ملی شدند. بر این اساس، تحولات انقلابی و مبارزه مردمی علیه دولت پهلوی دوم در اواخر دهه ۱۳۵۰ ه.ش، ساکنان گچگران را بیش از پیش به سوی نقش‌آفرینی در تحولات سیاسی سطح کلان سوق داد، به-طوری که در سال ۱۳۵۷ ه.ش به موج انقلاب اسلامی پیوستند. در بدو پیروزی انقلاب اسلامی و بهره‌مندی شهرستان ممسنی از حوزه انتخابیه^۲، توده مردم روستای گچگران از حق تعیین سرنوشت سیاسی زیستگاه خود برخوردار شدند. لذا، مردم این روستا توانستند در انتخابات مجلس شورای ملی (سپس اسلامی) مشارکت و نامزدهای مورد نظر خود را طی یازده دوره انتخاب نمایند. علاوه بر این، با تصویب برگزاری انتخابات شورای اسلامی روستا در سال ۱۳۷۷ ه.ش و فعالیت شورای حل اختلاف و دهیاری در اوایل دهه ۱۳۸۰ ه.ش، عصر جدیدی در مدیریت محلی روستای گچگران آغاز شد که به نقش‌آفرینی در بستر سنتی و ایلی - عشیره‌ای پرداختند (مصاحبه با موی‌سپیدان و آگاهان محلی روستای گچگران، ۱۴۰۰).

۱- شورای معتمدین روستای گچگران مشکل از ۳ نفر بود که توسط مردم انتخاب می‌شدند.
 ۲- شایان ذکر است که قبل از انقلاب اسلامی نیز ساکنان شهرستان ممسنی، سرهنگ عبدالحسین تژده را طی دو دوره متوالی (طی سال‌های ۱۳۵۴-۱۳۵۰ و ۱۳۵۷-۱۳۵۴) رهسپار مجلس شورای اسلامی کردند.

۳- تحولات میدانی این دور از انتخابات بیانگر حمایت تمام‌عیار گچگرانی‌ها از سید ابراهیم امینی نامزد هم‌طایفه‌ای خود (طایفه بکش / تیره بابر سالار) در رقابت با شیخ‌علی پارسا (طایفه دشمن‌زیاری) بوده است.

۱۳۹۴). این مسئله مناسبات اجتماعی ساکنان این سکونتگاه با یکدیگر را تا حدودی تحت‌الشعاع قرار داد. با وجود این، انسجام نسبی و همبستگی سرزمینی گچگرانی‌ها در مرحله دوم این دوره از انتخابات هویدا شد؛ چراکه عبدالرضا مرادی (بکش / تیره عمّله) در رقابت با مسعود گودرزی دیگر نامزد بکشی تبار (تیره بوان)، ۷۱۵ رأی اخذ نمود و مسعود گودرزی صرفاً به ۱۳۹ رأی بسنده کرد (فرمانداری ممسنی، ۱۳۹۵).

به طور کلی، دورنمای الگوی رفتار سیاسی مشارکت‌کنندگان گچگرانی در گرایش به پنج نامزد بکشی تبار در این دوره از انتخابات را می‌توان چنین تحلیل کرد: حامیان گچگرانی عبدالرضا مرادی ضمن نمایش احساسات محلی - طایفه‌ای، هنر چانه‌زنی سیاسی این نامزد انتخاباتی در حوزه مناصب بروکراتیک^۱ و پروژه‌های زیرساختی در سطح شهرستان ممسنی را مورد عنایت قرار دادند. با وجود این، پیروان گچگرانی نوذر شفیعی جایگاه رفیع نمایندگی این نامزد انتخاباتی در حراست از ارگان‌های بروکراتیک در سطح حوزه انتخابیه ممسنی را در اولویت قرار دادند. از سوی دیگر، طرفداران گچگرانی پُرشور ساسان سالاری، پیوندهای خویشاوندی نسبی و پیشینه تباری کهن این نامزد انتخاباتی در هویدا ساختن اصالت تباری زیستگاه خود را حائز اهمیت پنداشتند. از طرف دیگر، گچگرانی‌های دگراندیش حامی مسعود گودرزی اندیشه اصلاح‌طلبی و تحول - خواهی این نامزد انتخاباتی در راستای تغییر وضع سیاسی موجود در سطح ملی را مورد عنایت قرار دادند. سرانجام، هواداران گچگرانی محسن غلامی جایگاه علمی و آکادمیک این نامزد انتخاباتی در دانشگاه آزاد اسلامی ممسنی و خلق پرستیژ، شأن و منزلت اجتماعی را سرلوحه خود قرار دادند.

در خصوص دور یازدهم انتخابات مجلس باید اشاره کرد که به دلیل شکل‌گیری فضای دوقطبی میان نامزدهای طوایف

«عبدالرضا مرادی» و «نوذر شفیعی» را رهسپار مجلس نمایند. کسب ۹۴۵ رأی توسط عبدالرضا مرادی در دور هشتم و اخذ ۹۹۷ رأی از سوی نوذر شفیعی در دور نهم در صندوق اخذ رأی مستقر در شعبه روستای گچگران گویای احساسات محلی و همبستگی درون سرزمینی است. این در حالی است که علی احمدی (طایفه جاوید) رقیب اصلی عبدالرضا مرادی (طایفه بکش) در دور هشتم، تنها ۱ رأی، و سعید قائدی (طایفه جاوید) رقیب اصلی نوذر شفیعی (طایفه بکش) در دور نهم، تنها ۳ رأی در این شعبه اخذ کردند (فرمانداری ممسنی، ۹۰-۱۳۸۶). بر این اساس، انسجام گچگرانی‌ها صرفاً به سپهر سیاست و انتخابات منحصر نماند، بلکه حوزه روابط اجتماعی آنها را درنورید؛ چراکه افزایش سطح تعامل و مناسبات اجتماعی‌شان با یکدیگر را رَقَم زد.

با وجود این، تحلیل الگوی رأی ساکنان سکونتگاه گچگران در دور هفتم انتخابات مجلس نشان می‌دهد که ساکنان به دلیل ضعف شناخت از نامزد منتسب به طایفه خود (عبدالرضا مرادی / طایفه بکش) و متقابلاً ابراز وجود نامزدهای قدرتمند وابسته به سایر طوایف (نظیر قدرت‌اله میرفردی / طایفه رستم) با تکرر آراء مواجه شدند. توزیع نسبتاً متناسب آراء میان این دو نامزد (عبدالرضا مرادی ۷۶۳ رأی و قدرت‌اله میرفردی ۲۹۲ رأی) در صندوق اخذی رأی مستقر در روستای گچگران در هفتمین دوره انتخابات گویای این امر است (فرمانداری ممسنی، ۱۳۸۲). از سوی دیگر در دور دهم، به دلیل تکرر نامزدها در قلمرو جغرافیایی طایفه بکش و پایگاه خویشاوندی هر یک از این نامزدهای بکشی تبار در سکونتگاه گچگران، آراء به صورت متفرق بین کاندیداها توزیع شد. بر این اساس، نامزدهای بکشی - تبار متشکل از عبدالرضا مرادی، ساسان سالاری، محسن غلامی، نوذر شفیعی و مسعود گودرزی به ترتیب ۳۹۹، ۳۱۵، ۵۵، ۴۸ و ۴۶ رأی در این دوره از انتخابات (مرحله اول) در صندوق رأی مستقر در روستای گچگران اخذ کردند (فرمانداری ممسنی،

رستم (مجید انصاری) و جاوید (علی احمدی) از یکسو و ضعف پایگاه اجتماعی و سیاسی نامزدهای بکشی تبار همچون فتح‌اله دهقان و عبدالحمید ندری از سوی دیگر، الگوی رفتاری کثیری از مشارکت‌کنندگان گچگرانی در همسویی با نامزدهای منتسب به طوایف رستم و جاوید شکل گرفت. با وجود این، برخی آحاد انسانی این سکونتگاه با صرف‌نظر از مشارکت انتخاباتی (بر بنیاد تنگناهای معیشتی از یکسو و ناخرسندی از رد صلاحیت عبدالرضا مرادی از سوی دیگر) رهسپار دامن طبیعتِ سرسبز ممسنی شدند. بر این اساس، مجید انصاری، علی احمدی، فتح‌اله دهقان و عبدالحمید ندری به ترتیب ۲۹۰، ۱۴۲، ۹۹ و ۲۶ رأی در صندوق اخذ رأی روستای گچگران اخذ کردند (فرمانداری ممسنی، ۱۳۹۸). از سوی دیگر، بازگشت تعداد ۶۰۰ برگ تعرفه (از مجموع ۱۲۰۰ برگه تعرفه) سکونتگاه گچگران به فرمانداری ممسنی، گویای کاهش سطح مشارکت رأی‌دهندگان در این دوره از انتخابات بوده است. در مجموع، تحلیل یازده دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه ممسنی بیانگر اقتضائات هویتی و دودمانی توأم با مشارکت حداکثری و هیجانی رأی‌دهندگان گچگرانی در برگزیدن نامزدها بوده است. این در حالی است که عدم معرفی نامزد پُرشأن و منزلت اجتماعی و سیاسی از سوی طایفه بکش و تیره بابر سالار در کارزار انتخابات، احساسات عشیره‌ای و میزان مشارکت رأی‌دهندگان گچگرانی را در یازدهمین دوره انتخابات مجلس کاهش داد.

اساساً ساختار ایلی - عشیره‌ای ممسنی، قلمرو جغرافیایی هر یک از طوایف و انسان‌های موجود در آنها را به سوی وفاداری مکانی - زیستگاهی جهت اخذ امتیازات (اعم از دریافت بودجه، بهره‌مندی از خدمات و انتصاب به پُست‌های مدیریتی شهرستان) سوق داده است. از این‌رو، ظرفیت‌های طبیعت‌پایه و انسان‌پایه قلمرو خود نسبت به دیگری از ارجحیت برخوردار است. لذا، از

منظر انسان ممسنی، نمایندگان مجلس شورای اسلامی در این حوزه انتخابیه بهترین و به‌صرفه‌ترین ابزار جهت شکوفاسازی ظرفیت‌ها و استعدادهای قلمرو خود به شمار می‌روند. از سوی دیگر، نمایندگان ممسنی نیز با اذعان به سطح انتظارات توده مردم در راستای وفاداری مکانی - زیستگاهی با قلمرو طایفه خود و مناطقی که با وی در کارزار انتخابات همراهی نموده‌اند، گام برمی‌دارند.

به طور کلی، کارویژه نمایندگان مجلس ادوار مختلف حوزه انتخابیه ممسنی بر بنیاد وفاداری مکانی - زیستگاهی در سکونتگاه گچگران را می‌توان به دو بخش تقسیم نمود: **الف) خدمات:** بررسی کارویژه نمایندگان ممسنی گویای تأثیر گرایش‌های زیستگاهی و طایفه‌ی بر تخصیص ردیف‌های بودجه در امر خدمات‌رسانی به سکونتگاه‌های شهرستان است (سجاسی‌قیداری و همکاران، ۱۳۹۵). بر این اساس، به نظر می‌رسد سکونتگاه گچگران طی راهیابی نمایندگان هم‌طایفه‌ای (بکش) خود به مجلس شورای اسلامی، مشمول اخذ خدمات بیشتری در ابعاد فرهنگی، آموزشی، بهداشتی و عمرانی شده‌اند. با وجود این، طی دوره حکمرانی نمایندگان منتسب به سایر طوایف ممسنی، چندان مورد عنایت واقع نشده‌اند. **انتصابات:** بررسی پایگاه اجتماعی و خویشاوندی مدیران و رؤسای نهادهای اداری شهرستان ممسنی نظیر آموزش و پرورش حاکی از انتصاب آنها از سوی نمایندگان وقت شهرستان مبتنی بر مناسبات ایلی - عشیره‌ای و وفاداری مکانی - زیستگاهی است (زرقانی و همکاران، ۱۳۹۸). لذا، به نظر می‌رسد انتصاب نخبگان گچگرانی از سوی نمایندگان نیز با وابستگی - های طایفه‌ای و وفاداری‌های مکانی - زیستگاهی رابطه معنادار دارد.

جدول ۱. عملکرد نمایندگان یازده دوره حوزه انتخابیه ممسنی در روستای گچگران			
نماینده	ادوار	خدمات (فرهنگی، آموزشی، بهداشتی، عمرانی)	انتصاب نخبگان ^۱
صمد شجاعیان	اول	تأسیس پایگاه مقاومت شهید مدنی و انجمن اسلامی گچگران	-
صمد شجاعیان	دوم	ضعف خدمات‌رسانی	-
سید عبدالرسول موسوی	سوم	- آسفالت خیابان (آزادی) روستای گچگران	- سید محمود حسینی (سرپرست بخشداری ماهور میلانی: ۱۳۶۷-۱۳۷۱)
رضاقلی الهیاری	چهارم	- گازکشی روستای گچگران	-
فریبرز انصاری	پنجم	- تأسیس خانه بهداشت روستای گچگران	-
سید ابراهیم امینی	ششم	- اتصال خط لوله آب آشامیدنی روستای گچگران به مخزن آب شهر نورآباد - احداث محور مواصلاتی غرب روستای گچگران به فلکه مصلی شهر نورآباد - آغاز به کار مخابرات روستای گچگران	- سید محمود حسینی (سرپرست بخشداری رستم: ۱۳۷۸-۱۳۸۲) - حسن قاسمی (رئیس اداره بهزیستی ممسنی: ۱۳۸۲-۱۳۸۱) - علی قیصری (رئیس آموزشکده فنی و حرفه‌ای ممسنی: ۱۳۸۲-۱۳۷۸)
علی احمدی	هفتم	- برقراری خطوط تلفن روستای گچگران - تعویض تیرهای چوبی چراغ‌برق به بتنی	- حسن قاسمی (رئیس اداره بهزیستی ممسنی: ۱۳۸۴-۱۳۸۳)
عبدالرضا مرادی	هشتم	- حصارکشی دیوار و احداث سالن چندمنظوره در مجموعه ورزشی کارگران روستای گچگران - احداث پل مواصلاتی روستای گچگران به شهرک گچگران - احداث جاده مواصلاتی روستای گچگران به روستای سهلکی - احداث مدرسه شبانه‌روزی سمیه (مقطع راهنمایی) روستای گچگران - احداث پست‌بانک روستای گچگران - احداث بخش اول کانال آبیاری جوی رنگان در اراضی کشاورزی روستای گچگران	- نصیب‌اله حیاتی (رئیس اداره آموزش و پرورش شهرستان ممسنی: ۱۳۹۱-۱۳۸۷) - محمود ضرغامی (معاون اداره آموزش و پرورش شهرستان ممسنی: ۱۳۹۱-۱۳۸۹)
نوذر شفیعی	نهم	- آسفالت جاده، کوچه‌ها، کانال‌کشی و تعویض لوله‌های انتقال آب روستای گچگران - احداث ساختمان چشمه آب‌گرم در ضلع شرقی روستای گچگران - احداث ایستگاه هواشناسی سینوپتیک تکمیلی در ضلع شرقی روستای گچگران	- حمیدرضا خورشیدی (رئیس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان ممسنی: ۱۳۹۰-۱۳۸۸) - سید سعید حسینی (رئیس اداره تعزیرات حکومتی شهرستان ممسنی: ۱۳۹۰-۱۳۸۹)
مسعود گودرزی	دهم	- احداث بخش دوم کانال آبیاری جوی رنگان در اراضی کشاورزی روستای گچگران - احداث چمن مصنوعی مجموعه ورزشی کارگران روستای گچگران - عملیات روکش آسفالت خیابان آزادی روستای گچگران - آسفالت محور مواصلاتی پل گچگران به شهرک گچگران - نصب نیوجرسی در ضلع شرقی روستای گچگران (بلوار خلیج فارس)	- سید سعید حسینی (رئیس اداره تعزیرات حکومتی شهرستان ممسنی: ۱۳۹۴-۱۳۹۱) - حمیدرضا خورشیدی (رئیس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری شهرستان ممسنی: ۱۳۹۳-۱۳۹۱) - احمد رضایی (شهردار نورآباد: ۱۳۹۴)
مجید انصاری	یازدهم	- کلنگ‌زنی مدرسه ابتدایی جدید شهید ظاهر دهقان - کلنگ‌زنی سالن کشتی مجموعه ورزشی روستای گچگران	- سید سعید حسینی (رئیس اداره تعزیرات حکومتی شهرستان ممسنی: ۱۳۹۸-۱۳۹۵) - احمد رضایی (شهردار نورآباد: ۱۳۹۶-۱۳۹۵) - مهدی کیانی (معاون برنامه‌ریزی و امور عمرانی فرمانداری ممسنی: ۱۳۹۸-۱۳۹۷)
			- سید سعید حسینی (رئیس اداره تعزیرات حکومتی شهرستان ممسنی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹) - مهدی کیانی (معاون برنامه‌ریزی و امور عمرانی فرمانداری ممسنی: ۱۴۰۱-۱۳۹۹)
		- پیگیری تغییر کاربری اراضی زراعی نوپندگان به مسکونی و صدور مجوز ساخت و ساز	عبدالکریم کریمی (فرماندار شهرستان رستم: ۱۴۰۲-۱۴۰۰)

(تدوین: نگارندگان)

۱- نکته: نمایندگان ممسنی ذیل قوه مقننه نقش‌آفرینی دارند، ولی مدیران دستگاه اجرایی و قضایی در زمره قوه مجریه و قوه قضائیه هستند. از این رو، انتصاب نخبگان به‌طور مستقیم توسط نمایندگان صورت نمی‌گیرد، بلکه آنها با اعمال نفوذ و معرفی مدیران پیشنهادی به استانداری فارس و فرمانداری ممسنی به عزل و نصب نخبگان می‌پردازند. علاوه بر این، شهردار از سوی شورای شهر برگزیده می‌شود، ولی به نظر می‌رسد برخی نمایندگان تلاش می‌کنند به‌طور غیرمستقیم در این زمینه اعمال نفوذ نمایند.

به این معنا که با روی کار آمدن یک نماینده هم‌طایفه‌ای (بکش)، بخت نخبگان گچگرانی در تصدی پُست‌های اجرایی و ریاستی شهرستان ممسنی افزایش یافته است. ولی طی دوره زمامداری نمایندگان منتسب به سایر طوایف ممسنی، نخبگان گچگرانی کمتر به کُرسی ریاست ادارات شهرستان تکیه زده‌اند (حسینی، ۱۴۰۰). به منظور سنجش عملکرد نمایندگان یازده دوره حوزه انتخابیه ممسنی در روستای گچگران، دو شاخص اخیر بر بنیاد مشاهده و بازدید میدانی نگارندگان از روستای گچگران و مصاحبه با آگاهان محلی این روستا طی جدول ۱ طراحی شده است.

بر بنیاد جدول ۱ می‌توان گفت خدمات‌رسانی نمایندگان ممسنی به روستای گچگران و نوع انتصابات آنها در گماشتن نخبگان این سکونتگاه به پست‌های مدیریتی شهرستان بر بنیاد تعلق خاطر طایفه‌ای و وفاداری مکانی - زیستگاهی شکل گرفته است. به این معنا که سکونتگاه گچگران طی دوره سکنداری نمایندگان بکشی تبار همچون سید عبدالرسول موسوی، سید ابراهیم امینی، عبدالرضا مرادی، نوذر شفیعی و مسعود گودرزی از خدمات بیشتری بهره‌مند شده و سهمیه بیشتری در کسب پست‌های مدیریتی شهرستان داشته است. با وجود این، طی دوره نمایندگان منتسب به طایفه جاوید همانند صمد شجاعیان و علی احمدی، و نمایندگان وابسته به طایفه رستم نظیر رضاقلی الهیاری، فریبرز انصاری و مجید انصاری خدمات و انتصابات چندانی عاید سکونتگاه گچگران نشده است.

انتخابات شورای اسلامی روستا، شورای حل اختلاف و دهیاری

یکی دیگر از تحولات سکونتگاه گچگران، انتخابات شورای اسلامی روستا است. پیشینه شورای اسلامی روستای گچگران به سال ۶۳-۱۳۶۲ ه.ش برمی‌گردد. این شورا که به نوعی

جایگزین انجمن ده قبل از انقلاب اسلامی و انجمن اسلامی بعد از انقلاب گردید، تحت نظر فرمانداری شهرستان ممسنی و به شیوه رأی‌گیری دسته‌جمعی برگزار شد. طی این دوره، پنج نفر از ساکنان گچگران به‌عنوان شورای این روستا برگزیده شدند: عباس رنجبر (رئیس شورا)، ناصر عبدالمهی، عربعلی افشار، منوچهر خورشیدی و بهار شریفی. پنج نفر اخیر طی ۱۳ سال به مثابه شورای اسلامی روستای گچگران به کُنش‌گری پرداختند. با وجود این، شورای اسلامی روستاها از سال ۱۳۷۷ ه.ش با ابلاغ دولت وقت (دوره ریاست‌جمهوری سید محمد خاتمی) به شکل نوین شروع به کار کردند. بر این اساس، شورای اسلامی روستای گچگران که به طور مستقیم با رأی شهروندان گچگرانی در انتخابات برگزیده می‌شوند، متشکل از ۳ نفر است که برای مدت ۴ سال این سمت را برعهده دارند. در این چارچوب، یکی از مهم‌ترین وظایف آنها برگزیدن دهیار، نظارت و اجرای طرح‌های عمرانی و هادی روستایی، رفع اختلافات میان افراد و خانواده‌ها، همکاری با نیروی انتظامی، توسعه مراکز فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و بهداشتی در روستا، توسعه اشتغال روستائیان، حفاظت از تأسیسات و اموال عمومی و محیط‌زیست روستا است. از این حیث، مشارکت کنندگان گچگرانی با شور و نشاط انتخاباتی جهت برگزیدن نامزدهای شورای اسلامی روستا به‌طور مستقیم و انتخاب دهیار به صورت غیرمستقیم نقش بسزایی در به ثمر رساندن خدمات فرهنگی، آموزشی، بهداشتی، عمرانی و زیرساختی سکونتگاه گچگران ایفاء کرده‌اند. باید اشاره کرد که در انتخابات شورای اسلامی روستا همانند انتخابات مجلس شورای اسلامی، پیوند خویشاوندی نسبی و سببی و وابستگی‌های اولادی نامزدها نقش کلیدی در انتخاب آنها دارد. لذا، ائتلاف سیاسی نامزدها (وابستگی اولادی) بر بنیاد الگوی «خود» و «دیگری» در

از سوی دیگر، ناصر عبدالهی که با انتصاب فرمانداری مسمنی طی ۱۳ سال (۷۷-۱۳۶۳ ه.ش) به مدیریت سیاسی فضای سکونتگاهی گچگران در چارچوب شورای پنج‌نفره پرداخته بود، با پشتوانه نسبی اولاد پُر وزن خود (کاعبداله از جانب پدر) وارد کارزار انتخابات شد. در این میان، پیوند خویشاوندی سببی ناصر عبدالهی با اولاد حسن (شاخه خورشیدیان از جانب همسر) در تقویت پایگاه رأی وی تأثیرگذار بود. علاوه بر این، پیوندهای عریض و طویل خویشاوندی این نامزد انتخاباتی با کثیری از اولادهای گچگرانی همانند اولاد علی‌ضامن (رضایی از جانب ازدواج برادر)، اولاد لُرسونی (شاخه کاعلی‌شیر/ خورشیدی از جانب ازدواج خواهر) و اولاد گردن-سیاه (شاخه سیاه‌مراد بارسالار/ از جانب ازدواج خواهر)، سید رأی وی را بیش از پیش ارتقاء بخشید. بر این اساس، ناصر عبدالهی در جایگاه دوم این دوره از انتخابات قرار گرفت.

ابراهیم بهمردی یکی دیگر از کاندیدهای این دوره از پشتوانه نسبی اولاد لُرسونی (شاخه کی‌عیوض از جانب پدر)، محمدصالحی (شاخه کاکرم کرمی؛ از جانب مادر) و پایگاه خویشاوندی سببی با اولاد علی‌پناه (شاخه کاعلی‌باز سالاری؛ از جانب همسر) برخوردار بود. علاوه بر این، سایر پایگاه‌های خویشاوندی سببی کهن این نامزد انتخاباتی با اولاد علی‌ضامن (رضایی) و اولاد حسینی (شاخه کرمی)، کفه ترازو را بیش از پیش به نفع وی سنگین کرد. علاوه بر این، خوش‌بیانی این نامزد انتخاباتی در تبیین مسائل اجتماعی و برخورداری از پایگاه کارگزاری (کارمند اداره آبفا و فاضلاب شهرستان مسمنی)، نقش بسزایی در روی آوردن سایر اولادهای گچگرانی به وی و کسب جایگاه سوم در این دوره از انتخابات داشت.

دومین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران در تاریخ ۹ اسفند ۱۳۸۱ ه.ش برگزار شد. در این دوره از انتخابات نامزدهایی نظیر بهرام میرزایی، حسین قاسمی، ابراهیم بهمردی، سید محمود حسینی و ابراهیم کرمی به رقابت با یکدیگر پرداختند. سه نامزد نخست به ترتیب ۷۰۰، ۲۹۰ و ۲۶۰

انتخابات شورای روستای گچگران به منظور رأی دادن متقابل به یکدیگر نسبتاً هویدا است. با توجه به این پیش‌زمینه، شش دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران و پایگاه رأی نامزدها بر بنیاد شاخص خویشاوندگرایی تبیین خواهد شد.

نخستین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران در تاریخ ۷ اسفند ۱۳۷۷ ه.ش برگزار شد. در این انتخابات چندین نامزد متشکل از حسین قاسمی، ناصر عبدالهی، ابراهیم بهمردی، فاطمه برهمند و هوشنگ کیانی به رقابت با یکدیگر پرداختند. طی این رقابت هیجان‌انگیز و پرشور سه نامزد نخست به ترتیب ۲۹۳، ۲۷۰ و ۲۵۰ رأی اخذ کردند و به‌عنوان شورای اسلامی روستای گچگران برگزیده شدند (فرمانداری مسمنی، ۱۳۷۷). در تحلیل پایگاه آراء این نامزدها باید اشاره کرد که حسین قاسمی نامزد انتخاباتی این دوره با پشتوانه نسبی اولاد تأثیرگذار «خود»، گردن‌سیاه (شاخه انسانی کاخداداد) به‌عنوان یکی از وزنه‌های اصلی این دور از انتخابات ابراز وجود کرد. درهم‌تندگی پیوندهای خویشاوندی سببی اولاد گردن‌سیاه با اولادهای مهدی (شاخه انسانی کابردیا غضنفری از جانب همسر) و مدد (میرزایی؛ مناسبات هالو - خَرزا) مبتنی بر برخورداری از نیروی انسانی رأی‌دهنده شگفت‌انگیز، در تقویت پایگاه رأی این نامزد تأثیر بسزایی داشت. از سوی دیگر، فن سخنوری شیوای این کاندیدا به مثابه یک فرهیخته فرهنگی و تلاش وی در مناسبات اجتماعی سکونتگاه گچگران به منظور حل و فصل منازعات و دعاوی اشخاص، برگ برنده وی در کارزار انتخابات بود. به این معنا که «دیگر» اولادهای گچگرانی بر بنیاد ذهنیت و نگرش مثبت نسبت به اقدامات این نامزد مبنی بر کاهش سطح منازعه در روستا، به حمایت از وی شتافتند. از این‌رو، حسین قاسمی در جایگاه نخست این دوره از انتخابات قرار گرفت.

رأی اخذ کردند و به عنوان شورای اسلامی این روستا برگزیده شدند (فرمانداری ممسنی، ۱۳۸۱). در تحلیل پایگاه آراء این نامزدها باید اشاره کرد که بهرام میرزایی بخت نخست این دوره از انتخابات با حمایت نسبی اولاد خود، مدد (میرزایی؛ از جانب پدر)، کاتقی (شاخه معصومی؛ از جانب مادر) و پیوند سببی با اولاد گردن سیاه (شاخه کاخداداد؛ پیوند هالو - خرزا) وارد کارزار انتخابات شد که به نظر می‌رسد با حسین قاسمی (منتسب به اولاد گردن سیاه) دیگر نامزد انتخاباتی این دوره ائتلاف سیاسی ضمنی^۱ برقرار ساخت.

این نامزد انتخاباتی به‌عنوان چهره فرهنگی (دیبر) خویش‌تندار و برخوردار از سعه‌صدر توانست حمایت سایر اولادهای گچگرانی را به خود جلب نماید و با اقتدار رتبه نخست را به خود اختصاص دهد. حسین قاسمی دیگر نامزد انتخاباتی قدرتمند این دوره که برای دومین بار رهسپار کارزار انتخابات شد، بر بنیاد پیوندهای خویشاوندی نسبی و سببی خود (که در تحلیل اولین دوره به آن اشاره شد) مجدداً در این کارزار خوش‌درخشید. لذا، این فرهیخته سخنور و خوش‌بیان با نمایش درایت و شم سیاسی، جایگاه دوم را به خود اختصاص داد و برای دومین بار پیایی در فهرست نهایی شورای اسلامی روستای گچگران قرار گرفت. از سوی دیگر، ابراهیم بهمردی یکی دیگر از کاندیدهای خوش‌بیان این دوره نیز که برای دومین بار راهی رقابت‌های انتخاباتی شد، بر بنیاد پیوندهای نسبی و سببی خود و وابستگی‌های عشیره‌ای (که در تحلیل اولین دوره به آن اشاره شد) به اخذ آراء از مشارکت‌کنندگان پرداخت. لذا، جایگاه سوم این دوره از انتخابات را به خود اختصاص داد و همانند حسین قاسمی برای دومین بار پیایی به کرسی شورای اسلامی روستای گچگران تکیه زد.

سومین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران در تاریخ ۲۴ آذر ۱۳۸۵ برگزار شد. در این انتخابات نامزدهایی نظیر قدرت خورشیدی، شاپور دهقان، ابراهیم کرمی و بهرام میرزایی به رقابت با یکدیگر پرداختند. طی این رقابت پرشور و هیجان، سه نامزد نخست به ترتیب ۸۴۰، ۵۴۴ و ۵۰۰ رأی اخذ کردند و بر کرسی شورای اسلامی روستای گچگران تکیه زدند (فرمانداری ممسنی، ۱۳۸۵). در تحلیل پایگاه آراء این نامزدها باید اشاره کرد که قدرت خورشیدی به واسطه حمایت اولاد نسبی ذی‌نفوذ خود لرسونی (شاخه کاعلی‌شیر از جانب پدر «خورشیدی»، مادر «خورشیدیان» و همسر «کیانی») و برخورداری از پایگاه خویشاوندی سببی با اولادهای حسن (ضرغامی؛ از جانب برادر) و گرگلی (دهقان؛ از جانب ازدواج خواهر) در این دوره از انتخابات اعلام کاندیداتوری کرد. علاوه بر این، پیشینه کهن اولاد لرسونی (شاخه کاعلی‌شیر) مبنی بر مدیریت اجتماعی و سیاسی سکونتگاه گچگران (کدخدایی نیاکان این اولاد نظیر حاج‌عیوض و ماشاله خورشیدی تا اصلاحات ارضی)، در پایگاه رأی این کاندیدا نقش بسزایی داشت. لذا، وابستگی‌های خویشاوندی و عشیره‌ای بن‌مایه آراء این نامزد را تشکیل داد. از سوی دیگر، قدرت خورشیدی به‌عنوان فرهیخته فرهنگی (دیبر)، چهره‌ای مذهبی (نقش‌آفرینی در ماه‌محرم) و اجتماعی (فعالیت در مناسبت‌های مختلف) توانست آراء دیگر رأی‌دهندگان را به خود جلب نماید. بر این اساس، وی با صلابت و اقتدار جایگاه نخست این دوره را به خود اختصاص داد.

۱- این نوع ائتلاف بر بنیاد برخورداری برخی نامزدها از خویشاوندان و اولادهای مشترک شکل می‌گیرد. تحت این شرایط، در صورت عدم هرگونه ائتلاف هدفمند بین نامزدها، گروه‌های خویشاوندی به طور ضمنی نام آنها را بر روی تعرفه‌ها به رشته تحریر درمی‌آورند.

جدول ۲. وضعیت آراء نامزدها در اولین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران

نامزد	تحصیلات	شغل	میزان آراء	رتبه
حسین قاسمی	دیپلم	دیبر	۲۹۳	اول
ناصر عبدالهی	فوق دیپلم	دیبر	۲۷۰	دوم
ابراهیم بهمردی	دیپلم	کارمند اداره آبفا و فاضلاب ممسنی	۲۵۰	سوم

(فرمانداری ممسنی، ۱۳۷۷)

جدول ۳. وضعیت آراء نامزدها در دومین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران

نامزد	تحصیلات	شغل	میزان آراء	رتبه
بهرام میرزایی	فوق دیپلم	دیبر	۷۰۰	اول
حسین قاسمی	دیپلم	دیبر	۲۹۰	دوم
ابراهیم بهمردی	دیپلم	کارمند اداره آبفا و فاضلاب ممسنی	۲۶۰	سوم

(فرمانداری ممسنی، ۱۳۸۱)

گچگران راه یابد.

ابراهیم کرمی دیگر نامزد انتخاباتی این دور از انتخابات که در دور گذشته (دور دوم) خود را به‌عنوان یک چهره جوان مطرح ساخته بود، در این دوره از انتخابات مجدداً با حمایت تمام‌عیار اولاد نسبی خود یعنی اولاد حسینی و پیوند خویشاوندی سببی عمیق با اولادهای سید محمد (حسینی از جانب مادر؛ پیوند هالو - خَرزا)، سید عباس (بذرافشان از جانب ازدواج خواهر)، علی - ضامن (رضایی از جانب ازدواج خواهر)، حسن (ضرغامی از جانب ازدواج خواهر) و محمود (محمودی) به عرصه انتخابات گام نهاد. لذا، این شخصیت خوش‌فکر و دگراندیش (تحول‌خواه) سیاسی با جلب حمایت کثیری از رأی‌دهندگان و کسب رتبه سوم به جمع نهایی شورای اسلامی روستای گچگران راه یافت.

شاپور دهقان دیگر نامزد انتخاباتی این دوره به واسطه حمایت اولاد نسبی خود گرگلی (از جانب پدر) و لرسونی (شاخه کاعرب / خورشیدیان؛ از جانب مادر و شاخه کاعلی‌شیر / خورشیدی از جانب ازدواج برادر) و برخورداری از پیوند خویشاوندی سببی با اولاد حسینی (از جانب همسر)، و اولاد حسن (ضرغامی؛ از جانب ازدواج خواهر) رهسپار کارزار انتخابات شد. ماهیت شغلی و کارگزاری (اداره دارایی ممسنی و کارزون) این نامزد انتخاباتی و روابط اجتماعی مستمر با توده مردم (در چاپوب نانوابی روستای گچگران)، نقش بسزایی در تبدیل وی به چهره‌ای مردمی داشت. شخصیت خویشتندار شاپور دهقان نیز پایگاه رأی وی را به مراتب تقویت ساخت. لذا، توانست جایگاه دوم را به خود اختصاص دهد و به جمع شورای اسلامی روستای

جدول ۴. وضعیت آراء نامزدها در سومین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران

نامزد	تحصیلات	شغل	میزان رأی	رتبه
قدرت خورشیدی	فوق لیسانس	بازرس اداره آموزش و پرورش ممسنی	۸۴۰	اول
شاپور دهقان	دیپلم	کارمند اداره دارایی ممسنی و کارزون	۵۴۴	دوم
ابراهیم کرمی	فوق لیسانس	مدیر هنرستان فنی - حرفه‌ای و کار دانش ممسنی	۵۰۰	سوم

(فرمانداری ممسنی، ۱۳۸۵)

همانند نظام ضرغامی، شهرام بذرافشان، فرشاد جوکار و نصیب-اله ارغوانی به رقابت تنگاتنگ و فشرده با یکدیگر پرداختند که

چهارمین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران در تاریخ ۲۴ خرداد ۱۳۹۲ برگزار شد. در این انتخابات نامزدهایی

طی آن سه نامزد نخست به ترتیب ۳۵۸، ۳۵۵ و ۳۴۸ رأی اخذ کردند و به عنوان شورای اسلامی این روستا برگزیده شدند (فرمانداری ممسنی، ۱۳۹۲). در تحلیل پایگاه آراء این نامزدها باید اشاره کرد که نظام ضرغامی به واسطه حمایت اولاد نسبی خود حسن (ضرغامی؛ از جانب پدر) و لرسونی (شاخه کاعرب/قیصری؛ از جانب مادر) و پایگاه خویشاوندی سببی با اولادهای کااحمدعلی (احمدی از جانب ازدواج خواهر) و علی‌پناه (شاخه کاگداعلی/زارعی از جانب ازدواج خواهر) وارد عرصه انتخابات شد. لذا جمعیت قابل توجه رأی دهنده این اولادها بن‌مایه رأی این کاندیدا را شکل داد. از سوی دیگر، خلق و خوی حسنه و نیک‌سیرت نظام ضرغامی در مشاغل خود همانند فروشگاه تعاونی روستای گچگران، خط تاکسیرانی و جایگاه پمپ‌گاز، نقش بسزایی در شکل‌گیری ذهنیت مثبت رأی‌دهندگان در قبال وی داشت. لذا، توانست جایگاه نخست این دوره از انتخابات را به خود اختصاص دهد.

شهرام بذرافشان دیگر نامزد انتخاباتی این دوره با پشتوانه اولاد نسبی خود سید عباس (از جانب پدر) و سید محمد (از جانب مادر) و وابستگی سببی با اولاد حسینی (شاخه کرمی) و محمود (محمودی؛ رابطه خُرزو^۱) به کارزار انتخابات گام نهاد. کُنش‌گری فعال حامیان این نامزد در بحبوحه انتخابات، نقش بسزایی در افزایش سبد رأی وی ایفاء کرد. از سوی دیگر، شخصیت شوخ‌طبعانه، مَثی جوان‌گرایی و بانشاط این کاندیدا تأثیر قابل توجهی در جذب رأی‌دهندگان جوان ایفاء کرد. علاوه بر این، گرایش طیف اندیشه‌های صوفیانه به این نامزد انتخاباتی، پایگاه رأی وی را به مراتب تقویت ساخت. بر این اساس، وی توانست در جایگاه دوم این دوره از انتخابات قرار گیرد و نام خود را در فهرست نهایی شورای اسلامی روستای گچگران درج نماید.

فرشاد جوکار به عنوان یکی دیگر از نامزدهای این دوره با حمایت نسبی اولاد خود علی‌پناه (جوکار؛ از جانب پدر)، اولاد کامحمد (رضایی؛ از جانب مادر) و پایگاه خویشاوندی سببی با اولاد حسن (ضرغامی؛ از جانب ازدواج برادر) رهسپار میدان انتخابات شد. این چهره جوان با کسب حمایت طیف‌های مختلف توانست رأی درخوری اخذ نماید. شخصیت متین این کاندیدا در تقویت پایگاه رأی وی نیز نقش بسزایی ایفاء نمود. بر این اساس، فرشاد جوکار توانست رتبه سوم این دوره از انتخابات را کسب نماید و به کرسی شورای اسلامی روستای گچگران تکیه بزند. پنجمین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران در تاریخ ۲۹ اردیبهشت ۱۳۹۶ ه.ش برگزار شد. در این انتخابات نامزدهایی نظیر علی خورشیدیان، نظام ضرغامی، فرشاد جوکار و حسین قاسمی به رقابت با یکدیگر پرداختند. سه نامزد نخست به ترتیب با اخذ ۴۰۰، ۳۸۰ و ۳۷۰ رأی و اختلاف رأی اندک نسبت به یکدیگر، توسط مردم روستای گچگران به عنوان شورای اسلامی این روستا برگزیده شدند (فرمانداری ممسنی، ۱۳۹۶). در تحلیل پایگاه آراء این نامزدها باید اشاره کرد که علی خورشیدیان به واسطه حمایت اولاد نسبی خود لرسونی (شاخه کاعلی‌شیر/خورشیدیان از جانب پدر و پیوند سببی با لرسونی (شاخه کاعلی‌شیر/خورشیدی از جانب ازدواج برادر)، کاعبداله (عبدلهی از جانب مادر) و محمدصالحی (شاخه حسنقلی صالحی؛ هم از جانب ازدواج برادر و هم از جانب ازدواج خواهر) و علی‌ضامن (رضایی؛ از جانب ازدواج خواهر) وارد کارزار انتخابات شد. پایگاه اجتماعی و خویشاوندی عربی و طویل این نامزد انتخاباتی، تأثیر بسزایی بر معادلات انتخاباتی این دوره گذاشت؛ چرا که وی با پشتوانه طایفه‌ای در صحنه کارزار انتخابات خوش‌درخشید. جایگاه کارگزاری این کاندیدا (کارمند آموزش و پرورش شهرستان ممسنی) نیز تأثیر بسزایی در تقویت پایگاه رأی وی ایفاء کرد. لذا، توانست رتبه نخست این دوره را از

۱- خُرزو به معنای پسرخاله و دخترخاله است.

انتخابات را به خود اختصاص دهد.

از نامزدهای این دوره نیز مجدداً با حمایت خویشاوندان خود به صحنه انتخابات قدم گذاشت. وی مجدداً توانست همانند دوره پیشین (چهارم) آراء مردمی را اخذ نماید و رتبه سوم خود را در این دوره نیز تکرار نماید. لذا، در فهرست نهایی شورای اسلامی روستای گچگران قرار گرفت.

نظام ضرغامی دیگر کاندیدای این دوره مجدداً با حمایت خویشاوندان خود وارد سپهر انتخابات شد. وی توانست همانند دور گذشته (دور چهارم)، با کسب آراء مردمی جواز حضور در جمع شورای اسلامی روستا را اخذ نماید؛ با این تفاوت که دوره چهارم در صدر آراء نامزدها قرار گرفته بود، ولی در دوره پنجم جایگاه دوم را به خود اختصاص داد. از سوی دیگر، فرشاد جوکار

جدول ۵. وضعیت آراء نامزدها در چهارمین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران

نامزد	تحصیلات	شغل	میزان آراء	رتبه
نظام ضرغامی	دیپلم	آزاد	۳۵۸	اول
شهرام بذرافشان	دیپلم	آزاد	۳۵۵	دوم
فرشاد جوکار	فوق دیپلم	اداره راه ممسنی	۳۴۸	سوم

(فرمانداری ممسنی، ۱۳۹۲)

جدول ۶. وضعیت آراء نامزدها در پنجمین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران

نامزد	تحصیلات	شغل	میزان آراء	رتبه
علی خورشیدیان	لیسانس	کارشناس مالی اداره آموزش و پرورش ممسنی	۴۰۰	اول
نظام ضرغامی	دیپلم	آزاد	۳۸۰	دوم
فرشاد جوکار	فوق دیپلم	شرکت نفت	۳۷۰	سوم

(فرمانداری ممسنی، ۱۳۹۶)

۲۹۲، ۲۸۲ و ۲۶۲ رأی اخذ کردند و به عنوان شورای اسلامی روستای گچگران برگزیده شدند (فرمانداری ممسنی، ۱۴۰۰).

در تحلیل پایگاه آراء این نامزدها باید اشاره کرد که علی خورشیدیان مجدداً به واسطه حمایت اولاد نسبی و پیوندهای خویشاوندی سببی خود (که در تحلیل دور پنجم به آن اشاره گردید)، رهسپار کارزار انتخابات شد. لذا، وی توانست رتبه نخست دور پیشین خود را تکرار نماید و با اقتدار و صلابت در صدر فهرست این دوره از انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران قرار گیرد. از سوی دیگر، نظام ضرغامی دیگر نامزد این دوره برای سومین بار پیاپی با حمایت خویشاوندان خود (که طی ادوار قبل به تحلیل آن اشاره شد) راهی کارزار انتخابات شد و توانست همانند ادوار گذشته (ادوار چهارم و پنجم)، با اخذ آراء مردمی در جایگاه دوم قرار گیرد.

ششمین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران در تاریخ ۲۸ خرداد ۱۴۰۰ ه.ش برگزار شد. در این دوره از انتخابات هشت نامزد متشکل از صمد کرمی، عبدالناصر افشار، امید شریفی، آرش احمدی، علی خورشیدیان، نظام ضرغامی، علیرضا کیانی و فیروزه عبدالهی از سوی هیأت نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی روستا تأیید صلاحیت شدند. با وجود این، چهار نامزد نخست در راستای حفظ روحیه همبستگی ساکنان گچگران از این کارزار انصراف دادند. بر این اساس، علی خورشیدیان، نظام ضرغامی، علیرضا کیانی و فیروزه عبدالهی به رقابت با یکدیگر پرداختند. بر اساس مشاهدات میدانی از شعبه اخذ رأی مستقر در روستای گچگران، علی‌رغم کاهش نرخ مشارکت رأی‌دهندگان در این دوره از انتخابات، علی خورشیدیان، نظام ضرغامی و علیرضا کیانی به ترتیب

علیرضا کیانی دیگر نامزد پرشور این دوره به پشتوانه نسبی اولاد لرسونی (شاخه کاعلی شیر/کیانی از جانب پدر) و پیوند خویشاوندی سببی با اولاد حسن (ضرغامی از جانب همسر) راهی کارزار انتخابات شد. روحیه اقتصادی و تجاری این نامزد انتخاباتی مبنی بر ترانزیت کالا از مبدأ استان بوشهر به مقصد کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس در بستر رقابت‌های انتخاباتی بکار گرفته شد. کمپین انتخاباتی این کاندیدا به رقابت

تنگانگ با فیروزه عبدالهی نفر چهارم انتخابات پرداخت. سرانجام، با توجه به رقابت فشرده میان این دو کاندیدا و شائبه تخلف انتخاباتی، فرمانداری ممسنی پس از بازشماری آراء، علیرضا کیانی را با ۷ رأی برتر به عنوان فرد پیروز در این کارزار اعلام نمود. لذا، این کاندیدای پُرهیاهو در رتبه سوم قرار گرفت و به جمع نهایی شورای اسلامی روستای گچگران راه یافت.

جدول ۷. وضعیت آراء نامزدها در ششمین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران

نامزد	تحصیلات	شغل	میزان آراء	رتبه
علی خورشیدیان	لیسانس	کارشناس مالی اداره آموزش و پرورش ممسنی	۲۹۲	اول
نظام ضرغامی	دیپلم	آزاد	۲۸۲	دوم
علیرضا کیانی	لیسانس	فعال اقتصادی دارنده کارت بازرگانی از اتاق بوشهر	۲۶۲	سوم

(فرمانداری ممسنی، ۱۴۰۰)

یکی از تحولات مهم در عرصه قضایی کشور، تشکیل نهاد مردمی شوراهای حل اختلاف در سال ۱۳۸۱ ه.ش بود. در این راستا، شورای حل اختلاف روستای گچگران از سال ۱۳۸۱ تا سال ۱۳۸۶ به مدیریت محلی این روستا پرداخت. از جمله نخستین اعضای این شورا (۸۲-۱۳۸۱) که توسط دادگاه شهرستان ممسنی منصوب شدند، عبارت بودند از: حسین قاسمی، ناصر عبدالهی و ابراهیم بهمردی. شایان دقت است که اعضای یاد شده به عنوان اولین دوره شورای اسلامی روستای گچگران (با رأی مستقیم مردم) نیز برگزیده شده بودند. اعضای دومین دوره (۸۶-۱۳۸۴) با انتصاب دادگاه، متشکل از بهرام میرزایی، ابراهیم بهمردی و حسین قاسمی در نقش شورای اسلامی روستای گچگران به فعالیت پرداختند. شورای حل اختلاف گچگران مبتنی بر خواست‌های افراد در سطح روستا و تلاش آنها برای دستیابی به منافع شخصی خود، صلاحیت رسیدگی به پرونده‌های تا سقف یک میلیون تومان^۱ را برعهده

گرفت. مهم‌ترین وظایف این شورا عبارت بودند از: الف) حل و فصل دعاوی ساکنان بر سر اراضی؛ ب) حل و فصل آسیب‌های اجتماعی در روستا نظیر فحاشی، سد معبر و غیره؛ ج) حل و فصل دعاوی ساکنان روستاهای مجاور؛ د) جلوگیری از ارسال پرونده‌های روستایی به دادگاه شهرستان ممسنی (مصاحبه با اعضای شورای حل اختلاف روستای گچگران، ۱۴۰۰).

یکی دیگر از مهم‌ترین نهادهای اداری روستای گچگران پس از انقلاب اسلامی، «دهیاری» است. به‌طور کلی، پس از تصویب و ابلاغ موضوع برخورداری روستاها از شورای اسلامی در سال ۱۳۷۷، «قانون تأسیس دهیاری‌های خودکفا در روستاها» (مورخ ۱۳۷۷/۴/۱۴) به تصویب رسید و در تاریخ ۱۳۸۰/۱۱/۲۱ از «اساسنامه تشکیلات و سازمان دهیاری‌ها» برخوردار شد. لذا، انتخاب دهیار توسط اعضای شورای اسلامی روستا و در چارچوب شرایط مندرج در مصوبه صورت گرفت. بر این اساس، دهیاری روستای گچگران به عنوان یک سازمان نیمه‌مدنی توسط دهیار اداره می‌شود و عملکردی مشابه

۱- در مواقع استثنایی، شورا بررسی پرونده‌های تا سقف پنجاه میلیون تومان را نیز در دستورکار قرار می‌داد.

جمعیت، پیری و جوانی جمعیت، مناسبات اولادها، مهاجرت‌های فصلی و دائمی ساکنان، (ج) اطلاع از منابع درآمدی و فعالیت اقتصادی در روستا نظیر کشاورزی، باغداری و دامداری. در مجموع، نقش دهیاری روستای گچگران با توجه به حیطه وظایف و اختیارات، در راستای نوسازی (تبدیل بافت سنتی و کالبدی روستا از سنتی به مدرن)، حفظ محیط زیست (درختکاری و مدیریت جمع‌آوری زباله‌ها و پسماندها)، مدیریت کشاورزی (حل و فصل دعاوی کشاورزان) و مراقبت از تأسیسات عمرانی روستا (مسجد، گلزار شهدا، نام‌گذاری کوچه‌ها، پلاک‌کوبی منازل و غیره) است.

شهرداری در شهرها دارد. دهیاری این روستا به مثابه بازوی اجرایی شورای اسلامی در نظام مدیریت روستایی عمل می‌کند و در تقویت روند توسعه فرهنگی و اجتماعی روستا، حفاظت از امکانات زیربنایی احداث شده در روستا، تقویت زیرساخت‌های کالبدی، عمرانی و توسعه کشاورزی روستا، بهبودی وضعیت زیست‌محیطی و بهداشتی نقش بسزایی دارد. تحرکات اجتماعی و اقتصادی دهیاری مبتنی بر رقابت مکانی - زیستگاهی و رعایت ملاحظات خویشاوندان در مدیریت محلی است که سه لایه را در برمی‌گیرد: الف) شناخت کالبدی - محیطی روستا نظیر زیرساخت جاده‌ها، آب، برق، گاز، تلفن، اینترنت، و سیمای منازل، ب) شناخت ویژگی‌های اجتماعی سکنه همانند تعداد

جدول ۸. کارنامه عملکرد دهیاری روستای گچگران

اقدامات	مدت زمان دهیاری	دهیار
طرح بهسازی روستا، شناساندن و آگاهی مردم روستا با کارویژه دهیاری، اجرای فعالیت‌های فرهنگی، ورزشی و مذهبی، همکاری و کمک به تأسیس مسجد امام حسین (ع) روستا، همکاری در اجرای اعیاد مذهبی، اجرای کانال، کانپو، آسفالت کوچه‌ها و خیابان اصلی روستا، ایجاد راه روستا جهت آسفالت جاده به شهر نورآباد و جاده قائمیه به نورآباد، همکاری با کشاورزان در لایروبی کانال‌های آب، صدور پروانه ساخت، تحت پوشش قرار دادن روستائیان و فراهم کردن فرم‌های سهام عدالت، همکاری با مددجویان سازمان بهزیستی و کمیته امداد، نام‌گذاری کوچه‌ها، درختکاری خیابان اصلی با کاشت نهال نارنج و جمع‌آوری زباله روستا	۱۳۸۶ - ۱۳۹۱	فریدون هاشمی
احداث کانال سیمانی جو رنگان به طول ۱/۵ کیلومتر، احداث ۱۰۰۰ متر جدول بتنی، احداث فضای سبز (کاشت نهال نارنج)، پاکسازی جداول، سمپاشی و هرس درختان و علف‌های هرز، آسفالت جاده ورودی روستای گچگران تا ورودی شهر نورآباد به طول ۲۵ کیلومتر و عرض ۷ متر، آسفالت (روکش) ورودی روستا از سمت هواشناسی، بهسازی و زیرسازی روکش آسفالت کوچه‌های روستا به مقدار ۳۵۰۰۰ متر مربع، نوسازی لامپ‌های معابر و چراغ برق‌های روستا (۱۰ عدد)، ساماندهی و جمع‌آوری پسماندها (هفته‌ای دو بار)، تشکیل شوراهای کشاورزی و ساماندهی کشاورزان برنج‌کار، افتتاح پست‌بانک، احداث زمین چمن مصنوعی در روستا، تشکیل تیم و خرید وسایل ورزشی، احداث ساختمان غسلخانه به کمک خیرین، آماده‌سازی مکان گلزار شهدا، برگزاری یادواره شهدا با همکاری خانواده‌های آنها و نصب المان (تابلو) تصویر شهدا در ورودی روستا، بهسازی و نوسازی قبور گلزار شهدا و احداث سوله در این گلزار و برگزاری عزاداری در ایام دهه محرم	۱۴۰۰ - ۱۳۹۲	سرمدت خورشیدیان

(مصاحبه با دهیار روستای گچگران، ۱۴۰۰).

متناسب با چارچوب نظری تحقیق در این سکونتگاه روستایی هویدا بوده است. بر بنیاد داده‌ها و تحلیل‌های این پژوهش، مواردی نظیر عواطف محلی و طایفه‌ای، وفاداری‌های مکانی - زیستگاهی، رقابت دستیابی جهت زادگاهی - مکانی به امتیازات و امکانات، خویشاوندگرایی و خواست‌های محدود افراد و گروه‌ها در الگوی رفتاری ساکنان در ابعاد اجتماعی و

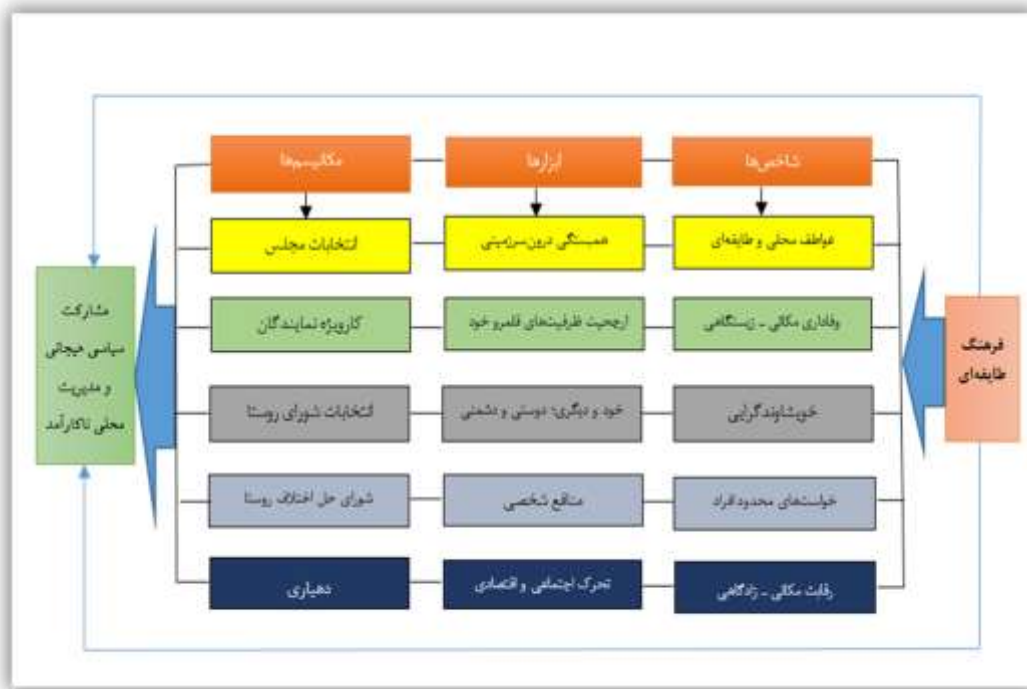
نتیجه‌گیری

یافته‌های تحقیق گویای این است که ساختار اجتماعی و سیاسی روستای گچگران در درجه نخست بر بنیاد شاخص‌ها و ارزش‌های طایفه‌ای بوده است. این ارزش‌ها ریشه در دوره حکمرانی خوانین و کدخداها بر ساختار ایلی - عشیره‌ای ممسنی تا اصلاحات ارضی (۱۳۴۱.ه.ش) داشته است. چنین شاخص‌هایی

سیاسی به وضوح هویدا است. چنین شاخص‌هایی که ذیل متغیر مستقل (فرهنگ‌طایفه‌ای) قرار دارند، بر متغیرهای وابسته (مشارکت سیاسی و مدیریت محلی) در سکونتگاه روستایی گچگران تأثیرگذار ظاهر شده است.

بررسی علمی انجام شده نشان می‌دهد تمایل عمیق ساکنان روستای گچگران به مشارکت سیاسی فعال در کارزار انتخابات مجلس شورای اسلامی و شورای اسلامی روستا مبتنی بر شاخص‌های فرهنگ طایفه‌ای و تبعیت از طایفه و اولاد (به مثابه جوامع غیردموکراتیک آلموند و وربا) بوده و این سکونتگاه روستایی هر چهار سال یکبار دستخوش فراز و نشیب‌هایی در مناسبات سیاسی شده است. به این معنا که مشارکت سیاسی حداکثری و هیجانی (به مثابه جامعه پراتوری هانتینگتون) رأی-دهندگان این روستا بر بنیاد برگزیدن نامزد هم‌طایفه‌ای در انتخابات مجلس شورای اسلامی به دریافت خدمات سکونتگاهی از نامزدهای هم‌طایفه‌ای و تکیه زدن بر کرسی ریاست نهادهای اداری شهرستان ممسنی منجر شده است. با وجود این، تکرار نامزدها در برخی ادوار انتخابات مجلس و پیوندهای خویشاوندی و زیستگاهی آنان با سکونتگاه روستایی گچگران، تعارض سیاسی و تضارب آراء مشارکت‌کنندگان را به همراه داشته و متعاقباً بر سایر جنبه‌های زیستی آن‌ها (فروکش کردن سطح

آداب و معاشرت اجتماعی، تزلزل در شکل‌گیری ازدواج‌های سببی و غیره) و ناکامی در دستیابی به مناصب مدیریتی شهرستان ممسنی تأثیر داشته است. یافته‌های تحقیق گویای این است که نامزدهای انتخاباتی هم‌طایفه‌ای (بکشی‌تبار) نیز با اتکاء بر عواطف محلی و عرق تباری ساکنان روستای گچگران، سبد رأی خود را در این سکونتگاه تضمین ساخته‌اند. بر این اساس، کاندیدای منتسب به طایفه بکش مشخصاً طی ادوار هشتم، نهم و دهم به ترتیب با ۹۴۵ رأی (مرادی)، ۹۹۷ رأی (شفیعی) و ۷۱۵ رأی (مرادی/مرحله دوم) در روستای گچگران اخذ کرده‌اند. داده‌های تحقیق گویای این است که خدمات‌رسانی نمایندگان ممسنی به روستای گچگران و نوع انتصابات آنها در گماشتن نخبگان این سکونتگاه به پست‌های مدیریتی شهرستان بر بنیاد تعلق خاطر طایفه‌ای و وفاداری مکانی - زیستگاهی شکل گرفته است. به این معنا که سکونتگاه گچگران طی دوره سکانداری نمایندگان بکشی‌تبار از خدمات بیشتری بهره‌مند شده و سهمیه بیشتری در کسب پست‌های مدیریتی شهرستان داشته است. با وجود این، طی دوره نمایندگان منتسب به طوایف جاوید و رستم، خدمات و انتصابات چندانی عاید سکونتگاه گچگران نشده است.

نمودار ۲. نقش فرهنگ طایفه‌ای در مشارکت سیاسی و مدیریت محلی روستای گچگران

و پیوندهای خویشاوندی میان شورا و دهیاری است. از این رو، دهیاری به‌عنوان یک نهاد مدیریت محلی و روستایی متأثر از فرهنگ طایفه‌ای و رعایت ملاحظات خویشاوندان در پیش‌برد امور اجرایی روستای گچگران است. در مجموع، این نتیجه حاصل می‌گردد که فرهنگ طایفه‌ای در نهادینه‌سازی الگوی رفتاری خویشاوندی و هیجانی در مشارکت سیاسی (اعم از هم‌اوردی‌های سیاسی در بستر تاریخ، انتخابات مجلس شورای اسلامی و شورای اسلامی روستا) و مدیریت محلی (انجمن ده، خانه انصاف و سپاه دانش بعد از اصلاحات ارضی و دهیاری بعد از انقلاب اسلامی) روستای گچگران از توابع بخش مرکزی ممسنی نقش بسزایی داشته است.

از سوی دیگر، تحلیل انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران حاکی از این است که اولادهای مستقر در این روستا نخستین پایگاه رأی‌آوری نامزدها به شمار می‌روند. لذا، کاندیداهایی که از اولادهای ذی‌نفوذ و پُر وزن برخاسته‌اند، به کُرسی شورای اسلامی روستا تکیه زده‌اند. بر این اساس، کاندیداهای منتسب به هر یک از اولادهای گچگرانی طی شش دوره انتخابات شورای اسلامی این روستا که در صدر فهرست هر دوره قرار گرفته‌اند، به ترتیب ۲۹۳، ۷۰۰، ۸۴۰، ۳۵۸، ۴۰۰ و ۲۹۲ رأی کسب کرده‌اند. علاوه بر این، اگرچه انتخاب دهیار توسط شورای اسلامی روستای گچگران به منظور مدیریت محلی صورت گرفته، ولی بررسی پایگاه اجتماعی منتخبین منصب دهیاری بیانگر انتصاب آنها بر بنیاد ملاحظات عشیره‌ای

منابع

- بشیریه، ح. ۱۳۸۱. درس‌های دموکراسی برای همه، تهران: نشر نگاه معاصر.
- بشیریه، ح. ۱۳۹۰. جامعه‌شناسی سیاسی، نقش نیروهای اجتماعی در زندگی سیاسی، تهران، نشر نی.
- حافظنیا، م. و کاویانی‌راد، م. ۱۳۹۳. فلسفه جغرافیای سیاسی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- حسینی، س.م.ح. ۱۴۰۰. دگرگونی‌های اجتماعی سکونتگاه گچگران، مشهد: انتشارات ارسطو.
- رمضانی، ل. رحمانی، ب. و شفیعی‌ثابت، ن. ۱۳۹۹. نقش مدیریت محلی در ارتقای سرمایه اجتماعی و مشارکت روستاییان در اقتصاد روستایی مورد: شهرستان بانه، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۹ (۲): ۶۴-۴۳.
- زرقانی، س.ه. و رضوی‌نژاد، م. ۱۳۹۵. بررسی و تحلیل الگوی فضایی پراکنش آراء در انتخابات یازدهم ریاست‌جمهوری ایران، فصلنامه ژئوپلیتیک، ۱۲ (۲): ۱۰۴-۷۳.
- زرقانی، س.ه.، صادقی، و. و حسینی، س.م.ح. ۱۳۹۸. تبیین رابطه طایفه‌گرایی و مرزبندی اجتماعی - سیاسی، نمونه‌پژوهی: شهرستان ممسنی، فصلنامه آمایش سیاسی فضا، ۱ (۴): ۲۵۱-۲۴۰.
- زکی‌پور، ن. و حیدری، آ. ۱۳۹۹. ساختار سیاسی - اجتماعی و ساز و کارهای قدرت در بافت سنتی جامعه ایلی، مطالعه موردی در جامعه ایلی کهگیلویه و بویراحمد، فصلنامه انسان-شناسی، ۱۷ (۳۰): ۱۴۹-۱۲۹.
- سالنامه آماری. ۱۳۹۵. سرشماری نفوس و مسکن روستای گچگران، مرکز آمار ایران.
- سجاسی‌قیداری، ح.، پورطاهری، م.، صادقی، و. و حسینی، س.م.ح. ۱۳۹۵. تحلیل رابطه طایفه‌گرایی اجتماعات محلی با توسعه سیاسی در شرایط انتخاباتی: مطالعه موردی شهرستان نورآباد ممسنی، فصلنامه جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۱۴ (۱): ۴۶-۱۹.
- شرکت تعاونی تولید روستایی گچگران. ۱۴۰۰. مجموع اراضی زراعی گروه‌های هشت‌گانه و متفرقه گچگرانی، شهرک گچگران: شرکت تعاونی تولید گچگران.
- صادقی، م. ۱۳۷۷. ممسنی دشتی پر از نون و تشتی پر از خون، شیراز: کوشامهر.
- صادقی، و. ۱۳۹۳. بررسی تأثیر طایفه‌گرایی بر الگوی رأی دهی، مطالعه موردی شهرستان نورآباد ممسنی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی به راهنمایی دکتر محمدرضا حافظنیا، گروه جغرافیای سیاسی، تهران: دانشگاه تربیت مدرس.
- غفاری، م. و زرین‌کاویانی، ب. ۱۳۹۰. بررسی روند مشارکت شهروندان استان کردستان در انتخابات ریاست‌جمهوری ۸۴-۱۳۷۶، فصلنامه ژئوپلیتیک، ۷ (۱): ۱۱۰-۸۸.
- غفاری‌هشجین، ز.، بیگی‌نیا، ع. و تصمیم‌قطعی، ا. ۱۳۸۹. عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی دانشجویان علوم سیاسی و فنی دانشگاه تهران، فصلنامه دانش سیاسی، ۶ (۲): ۲۴۰-۲۰۷.
- فرمانداری ممسنی. ۱۳۸۲. آمار هفتمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی: صندوق اخذ رأی مستقر در روستای گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.
- فرمانداری ممسنی. ۱۳۸۶. آمار هشتمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی: صندوق اخذ رأی مستقر در روستای گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.
- فرمانداری ممسنی. ۱۳۹۰. آمار نهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی: صندوق اخذ رأی مستقر در روستای

شورای اسلامی روستای گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

کاویانی‌راد، م. ۱۳۹۲. جغرافیای انتخابات با تأکید بر انتخابات ریاست‌جمهوری در ایران، تهران: انتشارات خوارزمی.
کاویانی‌راد، م.، صادقی، و. و حسینی، س.م.ح. ۱۴۰۰. تبیین ژئوپلیتیکی روابط طوایف در حوزه انتخابیه ممسنی، فصلنامه ژئوپلیتیک، سال ۱۷(۱): ۱۷۷-۱۴۵.

کاویانی‌راد، م.، حسینی، س.م.ح. و صادقی، و. ۱۳۹۷. تبیین رقابت انتخاباتی طایفه‌محور در چارچوب مدل مرکز - پیرامون، نمونه‌پژوهی: ادوار هشتم، نهم و دهم در حوزه انتخابیه ممسنی، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، ۳۳ (۳): ۲۳۶-۲۱۸.

کاویانی‌راد، م. و قره‌بیگی، م. ۱۳۹۶. جغرافیای انتخابات: بنیادها، مفاهیم و رویکردها، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

عشایری، ط. و جهان‌پرور، ط. ۱۴۰۰. تحلیل تأثیر ساختار طایفه‌ای بر کنش انتخاباتی در جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه دانش سیاسی، ۲(۱۷): ۴۳۲-۴۰۷.

مشاهده میدانی نگارنده. ۱۳۹۴. الگوی رأی ساکنان روستای گچگران در دهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه ممسنی، شهرستان ممسنی، روستای گچگران.

مصاحبه با اعضای شورای حل اختلاف روستای گچگران. ۱۴۰۰. وظایف و اقدامات شورای حل اختلاف، شهرستان ممسنی، روستای گچگران.

مصاحبه با دهیار روستای گچگران. ۱۴۰۰. اقدامات و عملکرد دهیاری، شهرستان ممسنی، روستای گچگران.

مصاحبه با موی‌سپیدان و آگاهان محلی روستای گچگران. ۱۴۰۰. پیشینه تاریخی تحولات اجتماعی و سیاسی روستای گچگران، شهرستان ممسنی، روستای گچگران.

منشی‌زاده، ر. و صادقی، م. ۱۳۸۹. تحولات فضایی

گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

فرمانداری ممسنی. ۱۳۹۴. آمار دهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مرحله اول: صندوق اخذ رأی مستقر در روستای گچگران شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

فرمانداری ممسنی. ۱۳۹۵. آمار دهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در مرحله دوم: صندوق اخذ رأی مستقر در روستای گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

فرمانداری ممسنی. ۱۳۹۸. آمار یازدهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی: صندوق اخذ رأی مستقر در روستاهای گچگران و شهرک گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

فرمانداری ممسنی. ۱۳۷۷. آمار اولین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

فرمانداری ممسنی. ۱۳۸۱. آمار دومین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

فرمانداری ممسنی. ۱۳۸۵. آمار سومین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

فرمانداری ممسنی. ۱۳۹۲. آمار چهارمین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

فرمانداری ممسنی. ۱۳۹۶. آمار پنجمین دوره انتخابات شورای اسلامی روستای گچگران، شهرستان ممسنی، فرمانداری: اداره امور اجتماعی و انتخابات.

فرمانداری ممسنی. ۱۴۰۰. آمار ششمین دوره انتخابات

- ۱۴۶-۱۳۷. هیوود، ا. ۱۳۹۵. سیاست، ترجمه عبدالرحمن عالم، تهران: نشر نی.
- Almond, G. A. and Sidney V. 1989. *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*, Sage Publications, West Hillcrest drive Newbury park, California.
- Amstutz, M. R. 1982. *An Introduction to Political Science, the Management of Conflict*, Illinois: Scott, Foreman and Co, Roseau Public Library.
- Cox, K. 2002. *Political Geography*, Blackwell Publications.
- Davarpanah, H. 2009. *English for the Students of political Science*, Tehran: Samt Publications.
- Estes, T. 2005. *Where the Votes Are: The Electoral Geography of the Coming Democratic Majority*; Oakland University, From: <http://www.beperss.com>
- Google Map. 2021. *Geographical Location of Gachgaran Village*, Google.
- Harrop, J. 2001. *Integrated Rural Management plans*, property Directorate.
- Patti, Ch. 2006. *Electoral Geography for: Encyclopedia of Human geography*.
- Prof, T.P. 2004. *ICT and E-Governance for Environmental Management Center for Electronic Governance*, Indian Institute of Management, Ahmedabad.
- روستاهاى پیرامون شهر با تأکید بر تعامل روستا - شهری، مورد: روستاهای پیرامون شهر نورآباد ممسنی، مجله چشم‌انداز جغرافیایی، ۵ (۱۲): ۱۵۳-۱۳۱.
- مولایی هسجین، ن.، آمارحاجی شیرکیا، ت. و باقری، ع. ۱۳۹۶. نقش مدیریت محلی در توسعه اقتصادی نواحی روستایی شهرستان بهشهر، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۶ (۴): ۱۷۶-۱۶۵.
- میرزایی تبار، م.، حسینی، س.م.ح و صادقی، و. ۱۳۹۶. تبیین رابطه طایفه‌گرایی و حقوق شهروندی، نمونه پژوهی: حوزه انتخابیه ممسنی، ۲ (۲): ۵۴-۲۵.
- میرزایی تبار، م.، صادقی، و. و حسینی، س.م.ح. ۱۳۹۴. تبیین رابطه فرهنگ سیاسی و توسعه اقتصادی، مطالعه موردی: شهرستان ممسنی، فصلنامه دانش سیاسی، ۱۱ (۲): ۲۰۸-۱۶۹.
- میرزایی تبار، م.، صادقی، و. و حسینی، س.م.ح. ۱۳۹۷. نقش گروه‌های ذی‌نفع و نیروهای اجتماعی در انتخابات مجلس شورای اسلامی: نمونه پژوهی حوزه انتخابیه ممسنی، فصلنامه جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۱۶ (۲): ۳۳۶-۳۰۱.
- میرفتاح، س.ع.ا. ۱۳۵۶. منزلگاه‌های راه شاهی: منزلگاه گچگران، فصلنامه بررسی‌های تاریخی، ۱۲ (۲): ۱۹۰-۱۶۵.
- نادری خورشیدی، ع.، فقیه، ه. و عسکری آزاد، م. ۱۳۹۱. مدیریت محلی مطلوب در افق ۱۴۰۴، فصلنامه راهبرد، ۲۱ (۶۵): ۳۹۱-۳۷۱.
- نظری، غ.، بشیری گیوی، ح. و جتنی، س. ۱۳۹۲. بررسی تأثیر مشارکت سیاسی بر توسعه سیاسی، مطالعه موردی جوانان شهر خلخال، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۶ (۱):

The Role of Tribal Culture in Political Participation and Local governance (Sample study: Gachgaran Village of the Central Part of Mamasani County)

Hadi Aazami¹, Seyed Mohamad Hossein Hosseini^{2*} and Vahid Sadeghi³

Submitted: 11 September 2021

Accepted: 17 December 2021

Abstract

Mamsani has undergone profound political and administrative changes at the crossroads of history. These developments have taken place in a primitive context and based on the identifiers of tribal culture. One of Mamsani's settlements is the Gachgaran village, which is considered to be the home of the Gachgaran people. The political activism of the residents of this settlement is not only separate from other Mamsani settlements, but is formed in a tribal context. With this approach, the question is raised, what is the role of tribalism as a historical phenomenon in the political participation and local management of Gachgaran village in the central part of Mamsani? It seems that the tribal culture has played a role in the political participation and local management of Gachgaran village through the institutionalization of the traditional ethnic/kinship model and the intensification of the excitement of the residents. The research method is descriptive-analytical. Among the indicators of tribal culture as an independent variable are: local-tribal emotions, habitat loyalty, nepotism, limited demands of individuals and groups and hometown rivalry. Among the indicators of political participation as a dependent variable are: the special work of the representatives, the election of the Islamic Council, the Dispute Resolution Council and the Village Islamic Council. In this regard, the performance index of the village assistant is considered as another dependent variable for local management. The data were collected by library/documentary (statistics) and field (observation and interview) method. The output of the research shows that tribal culture, by producing ethnic/kinship tendencies and intensifying excitement and emotions, plays an effective role in increasing the political participation of village residents in political moments such as political gatherings in the context of history, the elections of the Islamic Council Parliament and The Village Islamic Council. On the other hand, the selection of local managers in Village Association, House of Justice and army of Science after the land reforms and village governor after the Islamic Revolution based on kinship/tribal considerations and not on the basis of expertise/merit-oriented has fueled the inefficiency of local management in Gachgaran village.

Keywords: Tribal Culture, Political Participation, Local Management, Mamasani County, Gachgaran.

1- Associate Professor of Geography and Rural Planning, Ferdowsi University of Mashhad

2- PhD student in International Relations, University of Allameh Tabatabaei

3- PhD student in Political Geography, Ferdowsi University of Mashhad

(*- Corresponding author Email: mh.hosseini25@yahoo.com)

DOI: 10.22048/rdsj.2022.304235.1978